

VERN AV 33 SKOGOMRÅDER

1 FORSLAG

Klima- og miljødepartementet (KLD) tilrår med dette å opprette 33 nye verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven. Alle områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog, mens ett område også omfatter areal på Statskog SFs grunn, og et annet område omfatter noe areal på Opplysningsvesenets fond sin grunn. Forslaget omfatter ca 55 km² nytt verneareal, hvorav ca 44 km² er produktiv skog. Områdene som foreslås vernet er:

1. Vikalian naturreservat i Rissa og Leksvik kommuner, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylker
2. Gråura naturreservat i Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke
3. Gullaugtjønnberga naturreservat i Midtre Gauldal kommune, Sør-Trøndelag fylke
4. Utvidelse av Grytelva naturreservat i Hitra kommune, Sør-Trøndelag fylke
5. Utvidelse av Seterelva naturreservat i Osen kommune, Sør-Trøndelag fylke
6. Utvidelse av Prestaksla naturreservat i Nesset kommune, Møre og Romsdal fylke
7. Gammeldalsberget naturreservat, Tynset kommune, Hedmark fylke
8. Solfrittikroken naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke
9. Utvidelse av Nygårdsmyra naturreservat i Sør-Odal og Eidskog kommuner, Hedmark fylke
10. Lindberget naturreservat i Åsnes kommune, Hedmark fylke
11. Skasberget naturreservat i Grue kommune, Hedmark fylke
12. Korpreiret naturreservat i Elverum kommune, Hedmark fylke
13. Linehøgda naturreservat i Marker kommune, Østfold fylke
14. Utvidelse av Sæteråsen og Tømmeråsen naturreservat i Hof og Holmestrand kommuner, Vestfold fylke
15. Presttjennmarka naturreservat i Sigdal kommune, Buskerud fylke
16. Fjellstulfjellet naturreservat i Notodden og Kongsberg kommuner, Telemark og Buskerud fylker
17. Utvidelse av Gjuvet naturreservat i Tinn kommune, Telemark fylke
18. Gygestolen naturreservat i Bø kommune, Telemark fylke
19. Langedalsfjellet naturreservat i Bø kommune, Telemark fylke
20. Utvidelse av Hæstad naturreservat, Fyresdal kommune, Telemark fylke
21. Utvidelse av Tokkeåi naturreservat, Tokke og Vinje kommuner, Telemark fylke
22. Lauvåsen naturreservat, Drangedal kommune, Telemark fylke
23. Utvidelse av Navassfjell naturreservat i Gjerstad kommune, Aust-Agder fylke
24. Storåna naturreservat i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
25. Kjesfjell og Gaupenapen naturreservat i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
26. Tveiteråsen naturreservat i Froland kommune, Aust-Agder fylke
27. Tårendalen naturreservat i Froland kommune, Aust-Agder fylke
28. Lemfjellheia naturreservat i Froland kommune, Aust-Agder fylke
29. Utvidelse naturreservat av Kile naturreservat i Vennesla kommune, Vest-Agder fylke
30. Kyrkjevatna naturreservat i Flekkefjord og Kvinesdal kommuner, Vest-Agder fylke
31. Nautarheia naturreservat i Marnardal kommune, Vest-Agder fylke
32. Utvidelse av Nedre Timenes naturreservat i Kristiansand kommune, Vest-Agder fylke

33. Utvidelse av Hålandsdalen naturreservat i Suldal kommune, Rogaland fylke

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneområdene skal bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, særlig mål 2 og 3, som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

1. *Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
2. *Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
3. *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Foreslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om 10 % vern av skogarealet, samt internasjonale mål og forpliktelser, bl. a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om sammenhengende verneområdenettverk.

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

Forslaget inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Skogområdene omfatter både områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, og områder med stort innslag av edellauvskog med stor variasjonsbredde i naturtyper og stort arts mangfold. Arealmessig er noen av områdene små, men har likevel høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne og truede naturtyper med et høyt biologisk mangfold.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, bl.a. i *Lokalitetsdatabase for skogområder*.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene er hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftlinjer. Vernet skal sikre arealer med viktige verne kvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Forslaget vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *reduere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippet om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringelser betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av

sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt. KLD har ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger ellers etter KLDs oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 8, samt i Miljødirektoratets tilråding, jf. lenker i punkt 2 under.

1.3 Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det er veier i noen av de foreslåtte verneområdene. Det er kraftledninger i områdene 2 Gråura, 6 Prestaksla, 9 Nygårdsmyra, 11 Skasberget, 13 Linehøgda, 14 Sæteråsen, 15 Presttjennmarka, 21 Tokkeåi, 32 Nedre Timenes og 33 Hålandsdalen. I område 21 Tokkeåi er det konflikt mellom verneforslaget og et omsøkt kraftprosjekt som er til behandling i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). KLD foreslår her en avgrensning slik at den aktuelle bekkeløften utgår av naturreservatet, og at eventuelt vern av bekkeløfta avventer sluttbehandlingen av vannkraftsaken. Område 17 grenser til Tinnsjøen som er et reguleringsmagasin som brukes til vannkraftproduksjon. Under saksbehandlingen har det ikke framkommet planer om å heve høyeste regulerte vannstand (HRV). I NVEs digitale kartlegging av landets småkraftpotensial har NVE kartlagt et mulig potensial i område 25 Kjesfjell og Gaupenapen naturreservat på 644 kW/2,63 GWh i elva Haugedøl i Åmli kommune i Aust-Agder. Det er ellers ikke kjent utnyttbart vindkraft- eller vannkraftpotensiale i noen av områdene. Område 16 Fjellstulfjellet berører et av Forsvarets øvingsfelt. KLD foreslår her at det aktuelle arealet foreløpig tas ut av verneforslaget og at eventuelt vern av området avventer den kommende reguleringsplanen for skyte- og øvingsfeltet. I område 22 Lauvåsen har Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) påpekt store mineralressurser.

To av områdene inngår i reinbeitedistrikt, og for disse to områdene har Sametinget bedt om konsultasjon for uttak av rikuler, som normalt ikke er tillatt i naturreservater.

Det er foretatt avveininger mellom områdenes verneverdier og andre viktige samfunnsinteresser, jf. naturmangfoldloven § 14. Med de tilpasninger og presiseringer som er foretatt, er det vurdert at forslaget ikke har vesentlig negative effekter for viktige samfunnsinteresser. Departementet viser for øvrig til omtale verneområdene i kapittel 8.

1.4 Planstatus

Tilnærmet alt arealet i verneplanen er avsatt som LNF-områder.

I *Gullaugtjønnerberga* foreligger det en godkjent reguleringsplan for Svarttjønna hytteområde med i alt 6 hytter. Kun én av hyttene er bygd. Tre av de ubebygde tomtene ligger innenfor det foreslåtte verneområdet, men grunneier vil avstå fra å bygge ut disse dersom området blir vernet som foreslått. Reguleringsplanen må endres når området blir vernet. Regulert hytteområde er ikke inntegnet på kommuneplanens arealdel.

I kommuneplanen for Kongsberg kommune er den nordligste delen av verneforslaget for *Fjellstulfjellet* regulert til skytefelt/øvingsområde.

I kommuneplanen for Åmli kommune er et areal nord for Dale i området *Storåna* lagt ut til fremtidig hyttebygging. Grunneier vil avstå utbygging dersom området blir vernet.

2 SAKSBEHANDLING

2.1 Generell bakgrunn

Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget ba under behandlingen av meldingen regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 pst. av skogarealet. Naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002 og NINA rapport 535/2010.

2.2 Saksbehandlingsprosesser

Områdene som foreslås vernet har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser. Miljødirektoratets tilråding juli 2016 og kart er tilgjengelig her:

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Verneomrader/Tilradninger-verneomrader/Tilrading-skogvern-sommer-2016/>.

2.3 Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern gir grunneierne fylkesmennene tilbud om vern av aktuelle områder. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter og befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne eller grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet. De områdene som foreslås vernet gjennom frivillig vern, er ikke en del av en samlet verneplan.

2.4 Vern av skog på arealer eid av Statskog SF og Opplysningsvesenets fond

I Meld. St. 14 (2015-2016) signaliserer regjeringen at det langsiktige arbeidet med skogvern skal videreføres, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog. Ved behandlingen av Innst. 294 S (2015-2016) ba Stortinget regjeringen om å inkludere offentlig eid skog i målet om 10 prosent vern. Denne tilrådingen omfatter ett område der deler av området ligger på Statskog SFs grunn: Raudtjernfjellet (den delen av Fjellstulfjellet som ligger i Kongsberg kommune). Videre et område som delvis ligger på Sigdal prestegårdskog sin grunn. Dette er en eiendom som Miljødirektoratet har avtale om å kjøpe av Opplysningsvesenets fond.

3 VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1 Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

- Gølløvtjønnerget naturreservat tilrås endret til *Gullaugtjønnerberga naturreservat*.
- Gråurda naturreservat tilrås endret til *Gråura naturreservat*.
- Nygårdsmyra naturreservat tilrås endret til *Nygårdsmyrene naturreservat*.

- Kjesfjell-Gaupenapen naturreservat endres til *Kjesfjell og Gaupenapen naturreservat*.
- Lindåsen naturreservat endres til *Tårendalen naturreservat*.

Tveiteråsen: Språkrådet informerer om at det er to forskjellige forekomster av navn for åsen området ligger på; *Tveitåsen* eller *Austre Tveiteråsen*. Språkrådet har derfor bedt Kartverket reise formell navnesak og ber om at det avventes med vern før vedtak om navnet er gjort.

Nautarheia: Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene informerer om at det i Sentralt stedsnavnregister er to godkjente skrivemåter for naturnavnet på naturreservatet; *Nautarheii* (anbefalt) og *Nautårhei*. Stedsnavntjenesten har derfor bedt Statens Kartverk om å reise formell navnesak på dette naturnavnet, og ber om at det avventes vernevedtak til det er fattet vedtak i navnesaken.

Tokkeåi: Bergslibekken tas ut av verneområdet og evt. vern av denne avventes til konsesjonssak i NVE er avgjort.

3.2 Grenser

På grunnlag av høringsuttalelser tilrås følgende endringer av vernegrenser:

For området *Seterelva* tilrås to mindre utvidelser av Seterelva naturreservat bl.a. for å inkludere en gruppe almetrær.

For området *Sæteråsen* gjelder at Vestfold jordskifterett i 2015 gjennomførte grensegang og merking av Sæteråsen naturreservat, og utarbeidet et jordskiftekart med grensemarkeringer. Jordskiftekartet er lagt til grunn i det nye forslaget til vernekart, slik at merkingen i marka samsvarer med grensene i det nye vernekartet.

For området *Presttjennmarka* tilrås en liten justering av grensa langs høyspentlinje. Grensa for naturreservatet er i høringen lagt 15 meter fra senterlinje for ledningen. Det tilrås å øke dette til 20 meter.

For området *Fjellstulfjellet*, ønsker kommunen og Jernbaneverket at en noe bredere sone langs jernbanen holdes utenfor verneområdet for adkomstvei til boliger. Da det er yngre skog og ikke registrert særskilte miljøverdier i dette området, tilrås at grensa trekkes opp til kote 425. Øvingsområdet og skytefeltet Hengsvann tas ut av forslaget.

For området *Tokkeåi* tilrås to endringer. Bergslibekken tas ut av verneområdet og evt. vern av denne avventes til konsesjonssak i NVE er avgjort. Under prosessen har det kommet fram at eiendomsgrensa mellom gnr/bnr 26/2 og naboeiendommen gnr/bnr 26/4 i nord-vestre del av utvidingsområdet, ikke har vært rett markert på kartgrunlaget. Det tilrås derfor gjort en mindre endring her.

For området *Tveiteråsen* ber Statnett om at et belte på ca. 100 meter på nordsiden av senterpunktet på dagens ledning tas ut av planen for nødvendig fleksibilitet. Det tilrås at dette ønsket imøtekommes.

For området *Lemfjellheia* kom det gjennom grunneiermøte innspill om å justere vernegrensen på tre partier for å holde eksisterende traktorveger utenfor verneområdet. Det tilrås at dette imøtekommes.

For utvidelsen av *Nedre Timenes naturreservat* tilrås at vernegrensa endres til å følge vannkant i stedet for eiendomsgrense mot Rossevann i øst.

3.3 Forskrifter

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til naturmangfoldloven og til mal for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og fordi forskriftene bør utformes mest mulig likt for forhold som gjelder samme tema. Ved utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås den eksisterende verneforskriften opphevet og erstattet med en ny forskrift som omfatter hele området. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneiere.

4 OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Verneforslaget omfatter forslag om utvidelse av 12 eksisterende naturreservater.

Følgende eksisterende forskrifter oppheves som følge av forslaget til nye verneforskrifter:

1. Forskrift 31.8.2001 nr. 974 om fredning av Grytelva naturreservat, Hitra kommune, Sør-Trøndelag.
2. Forskrift 31.8.2001 nr. 966 om fredning av Seterelva naturreservat, Osen kommune, Sør-Trøndelag.
3. Forskrift 5. mars 2010 nr. 333 om vern av Prestaksla naturreservat, Nesset kommune, Møre og Romsdal.
4. Forskrift 18. desember 1981 nr. 4707 om fredning av Nygårdsmyra naturreservat, Eidskog og Sør-Odal kommuner, Hedmark.
5. Forskrift 09.07.1993 nr. 700 om fredning av Sæteråsen naturreservat, Hof kommune, Vestfold.
6. Forskrift 13.06.1980 nr. 19 om fredning av Tømmerås naturreservat, Holmestrand kommune, Vestfold.
7. Forskrift 26. juni 2009 nr. 901 om verneplan for skog, vedlegg 18. Fredning av Gjuvet naturreservat, Tinn kommune, Telemark.
8. Forskrift 25.01.2013 nr. 81 om vern av Hæstad naturreservat, Fyresdal kommune, Telemark
9. Forskrift 12.12.2014 nr. 1647 om vern av Tokkeåi naturreservat, Tokke og Vinje kommuner, Telemark.
10. Forskrift 02.09.2005 nr. 1001 om verneplan for skog, vedlegg 30, Navassfjell naturreservat, Gjerstad kommune, Aust-Agder.
11. Forskrift 11.12.2015 nr. 1545 om vern av Kile naturreservat, Vennessla kommune, Vest-Agder.
12. Forskrift 16.12.2011 nr. 1286 om vern av Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder
13. Forskrift 25.01.2013 nr. 89 om vern av Hålandsdalen naturreservat, Suldal kommune, Rogaland.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av forslaget:

1. Forskrift 22.12.1989 om fredning for Gammeldalen naturreservat, Tynset kommune, Hedmark

5 FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte området. Områdene som foreslås vernet er små verneområder, som det i regjeringsplattformen er lagt til grunn skal forvaltes av kommunene. De kommunene som ønsker det, vil følgelig kunne få forvaltningsmyndighet for de aktuelle områdene.

Kostnader til vern og forvaltning av områdene dekkes innenfor KLDs eksisterende budsjetttrammer. Dette gjelder utgifter til bl.a. erstatningsoppgjør, oppsyn, grensemerking, utarbeidelse av forvaltningsplaner og trykningsutgifter.

6 HØRING AV VERNEFORSLAGET

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre fylkesinstanser, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

7 GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

De viktigste høringsinstansenes hovedsynspunkter gjengis i kapittel 8. En mer utførlig gjengivelse av høringen fremgår av Miljødirektoratets tilrådning juli 2016. I dette kapitlet tas opp generelle tema.

7.1 Miljødirektoratets kommentarer til generelle merknader til avgrensningen

Ved frivillig vern, setter eiendomsforholdene rammer for hvordan verneområdene kan arronderes. I noen tilfeller er det ikke mulig å få med alt areal som har vernekvaliteter. Det kan skyldes at grunneiere ikke ønsker å tilby arealer for frivillig vern, eller at tilbud ikke omfatter alt areal med vernekvaliteter. Det har skjedd flere ganger at arbeid med utvidelser er gjenopptatt som følge seinere tilbud.

Formålet med vern av de foreslåtte naturreservatene er å ta vare på både "typiske" skogområder og spesielle/sjeldne/truede elementer i skognaturen. Særlig på deler av Østlandet vil det være nødvendig å verne skogarealer med begrensa verneverdier dersom det skal kunne oppnås et mest mulig representativt skogvern, da skogbruksaktiviteten har vært omfattende her over lang tid.

7.2 Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratets gjennomgang av innholdet i verneforskriftene og kommentarer til noen av de temaer som er tatt opp i høringene.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærming som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier, anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes

oppretholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget etc. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Når det gjelder uttalelsen fra Kartverket, så vil de endelige vernekartene bli produsert sentralt og i tråd med gjeldende regelverk. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl. res. i desember 2015. Departementet viser til «*at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.*»

Motorferdsel

Generelt skal muligheter for bruk av motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av storvilt (elg og hjort) i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet etter § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traseer. Fastsetting av trase bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. I unntakstilfeller kan

forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftenes § 7 er åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og forøvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Start og landing med luftfartøy

Forsvarsbygg har tidligere foreslått at formuleringen: "*herunder start og landing med luftfartøy*" tas ut av verneforskriftens § 5 *Regulering av ferdsel*, som en tilpassing av verneforskriftene til naturforholdene på stedet og reelle hensyn. Forsvarsbyggs utgangspunkt i skogvernsaker er at områdene, som i hovedsak er dekket av skog og ofte ulendt terreng, i praksis ikke gir mulighet for landing med helikopter. Det er ikke Forsvarets hensikt å skaffe generell landingstillatelse, men snarere å knytte eventuelle forbud til den virksomhet som utgjør en reell trussel for verneområdene, samt unngå u hensiktsmessige flykart som må oppdateres oftere og som blir overlesset med landingsforbudsområder. Miljødirektoratet vurderer at start og landing med luftfartøy er uønsket i naturreservatene, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften. Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl. res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene. De aktuelle forslagene er skog- og andre utmarksområder. En antar at start og landing eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Beiting

Landbruksdirektoratet anfører at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein, og at det i spesifiserte unntak bør være åpning for oppsetting av gjerder, samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse og ved utsetting av saltstein, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr.

Miljødirektoratet viser til at for de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene åpner ikke forskriftene for dette. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7.

Landbruksdirektoratet ber om at det i verneforskriften tas inn hvordan og hvor melding om uttransport av syke og/eller skadde beitedyr skal skje, og at det må være mulig å sende slik melding også utenom ordinær arbeidstid.

Miljødirektoratet viser til at forskriftene må være relativt generelle i formen for at de skal kunne stå seg over tid, slik at det blir vanskelig å være mer presis enn at det skal meldes til ansvarlig oppsyn. Miljødirektoratet støtter derfor ikke forslaget. Det er vanlig praksis at det kan gis melding pr. sms eller epost også utenom vanlig arbeidstid, og at melding kan gis i ettertid om det ikke er praktisk mulig å gjøre det før transporten skjer.

Terrengsykling

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) viser i uttalelser til en rekke av de foreslåtte verneområdene at en ønsker å sikre en positiv utvikling av terrengsykling som aktivitet, og ønsker å fremme en positiv ferdselskultur i utmark. NOTS er positiv til at skog vernes mot moderne maskinelt skogbruk og ønsker at uberørt natur kan oppleves både til fots og på tråsykkel, og ber om at ferdselsrestriksjonene i forskriftene endres. NOTS anfører at friluftsløven kun hjemler fri sykling på stier, at vanlig sykling kun har begrenset skadeevne, og at sykkel med tiden er blitt en aktivitet som utøves til alle årstider.

NOTS påpeker også at sykling på snøføre med «fatbike» er under utvikling og stadig mer aktuelt, og ber om at vintersykling på «tilfrosset snødekt mark» likestilles med annen vinteraktivitet.

Hovedregelen i friluftsløven er at det er tillatt med sykling på vei eller sti i skogen når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. På fjellet er det også tillatt å sykle utenfor stiene. I kgl. res. 12.12.2014, ble sykling (samt bruk av hest og kjerre) tatt inn som unntak på veger/stier i de fleste områder, ved at forbud mot sykling/hest og kjerre ble gjeldende utenom stier og veger merket på kart. Miljødirektoratet forholder seg til dette og tillemper forslag til forskriftene slik at bruk av sykkel, samt hest og kjerre, tillates der det er stier og gamle ferdselsveger, merket på vernekartet. Stier og veier som det tillates sykling på, må avmerkes på vernekartet slik at det går klart fram hvilke traseer som kan benyttes til dette formålet. For de områdene der forskriften sier det skal utarbeides forvaltningsplan, kan forvaltningsplanen avklare hvilke stier og veier hvor sykling tillates.

Med hensyn til vintersykling i terreng og snø med «fatbike», så er det en foreløpig lite utbredt aktivitet. Sykling langs skiløyper vinterstid er ikke blitt vurdert i tidligere verneprosesser. Miljødirektoratet konstaterer at dette ser ut til å være en aktivitet som er i vekst. Miljødirektoratet vurderer at adgangen til å sykle på stier og veier også gjelder for vinterføre.

7.3 Klima- og miljødepartementets generelle merknader til forskriftene

Innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister

Departementet viser til at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Kulturminner

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene når det gjelder forvaltningen og behandlingen av enkeltsaker om kulturminner innenfor de foreslåtte verneområdene. Det legges opp til at istandsetting og vedlikehold av både fredete og ikke-fredete kulturminner, skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Tiltak om forvaltning av kulturminner må derfor avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet. Forskriftenes punkter om kulturminner er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke

at inngrep, istandsetting og skjøtsel av kulturminner som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene. Som nevnt over, må også slike tiltak avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet.

Kraftlinjer

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Oppgradering og/eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt er tillatt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i strid med verneformålet. Bestemmelsen omfatter tilfeller hvor det oppføres andre typer master, ved oppsetting av større master eller opphenging av nye liner m.v. som endrer anleggets egenskaper i forhold til hva det er gitt konsesjon til å etablere, og når endringen ikke innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet. Eksempel på tiltak kan være endring av driftsspenning eller linetykkelse. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under ovennevnte, skal behandles etter søknad. Med dette siktes til tilfeller hvor oppgraderingen eller fornyelsen kan innebære en vesentlig fysisk endring i strid med verneformålet. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet, vil være en konkret vurdering av tiltakets samfunnsmessige betydning satt opp mot hensynet til verneformålet i det enkelte tilfelle. Det antas at slike dispensasjoner under normale omstendigheter vil kunne gis. Hensikten med konkret søknad er også å etablere en kontakt i forkant mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak slik at mulige negative konsekvenser for verneformålet som følge av anlegget i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Ved vurderingen skal det legges vekt på tiltakshaverens plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap.8.

Vedlikehold av kraftlinjer

Nødvendig skogrydding i kraftlinjetraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av

enkeltrær langs kraftlinjetraseen. Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftlinjer forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftlinjene.

Eventuell drift av framtidige funn av forekomster av mineralske ressurser

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen.

Skogområdene som forslås vernet, kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Vern av de foreslåtte skogområdene utelukker ikke muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser dersom slik virksomhet kan skje på en miljømessig forsvarlig måte.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det fins viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Skogvernområdene er generelt relativt små, noe som innebærer at avstanden mellom vernegrense og en eventuell påvist drivverdig mineralressurs ofte kan være relativt liten. Dette øker de tekniske mulighetene for at eventuell utdrift av mineralforekomster som pr. i dag ikke er kjent, kan foretas uten at tiltaket har vesentlig negativ virkning på naturkvalitetene i verneområdet. Dette kan for eksempel gjøres ved underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet.

Det kan likevel ikke utelukkes at det kan være aktuelt å benytte dagdrift i verneområdet for å utvinne mineraler med et betydelig verdiskapingspotensial. Dersom underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet ikke er mulig, vil eventuell utvinning av mineralforekomster ved dagdrift måtte vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven. Når tiltaket behandles etter denne generelle dispensasjonsbestemmelsen vil hensynet til vesentlige samfunnsinteresser bli vurdert og avveid opp mot verneinteressene.

Sikring av nedlagte gruveganger

For områder hvor det er kjent nedlagte gruveganger hvor sikringstiltak er aktuelt, er dette tatt inn i verneforskriftene. Det er ikke slike områder i denne vernesaken. Dersom det skulle framkomme at det fins nedlagte gruveganger hvor sikring er aktuelt, vil eventuelle søknader om slik sikring vil bli vurdert etter den generelle dispensasjonshjemmelen i § 8 i verneforskriftene, jf. naturmangfoldlovens § 48.

Motorferdsel på barmark

Det vises til at det i verneforskriftenes § 7 er åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter har bestemmelser om nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller

alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, blant annet fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og at potensialet for sporskader er betydelig. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Hogst av ved til hytter i verneområdet

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriften åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skal skje i registrerte kjerneområder.

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Generelt er det slik at hvis det skulle oppstå behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein/oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje bl.a. langs gjerdene. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar mhp. slitasje/tråkk som kan følge av utsetting av saltstein/oppsetting av gjerder:

- For områder som er vurdert som relativt robuste mht. slitasje/tråkk og samtidig av en viss størrelse er det tatt inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mhp. slitasje/tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare mhp. slitasje/tråkk er det ikke tatt inn de nevnte punktene i forskriften. Her vil man også kunne plassere saltstein/gjerder utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng som bl.a. bekkeløfter.

Uttak av rikuler i samiske områder

For aktuelle verneområder med samiske interesser har det i § 4 vært unntak fra vernebestemmelsene i § 3 første ledd for uttak av skohøy, ris til gammer og materialer til duodji (tradisjonell samisk husflid) og tradisjonelle samiske bruksgjenstander. Det er samtidig presisert at unntaket ikke gjelder skjæring eller uttak av plantearter som står på den til enhver tid gjeldende norske rødliste eller uttak av særegne vekstformer på trær (for

eksempel rikuler). Sametinget har ønsket at det åpnes for uttak av rikuler. Departementet vurderer at uttak av særegne vekstformer på trær (eksempelvis rikuler) kan forringe verneverdiene hvis uttaket skader større levende eller døde trær som er av betydning for verneverdiene angitt i verneformålet, hvilket vil være i strid med naturmangfoldloven § 37 tredje ledd og verneforskriften § 3. Samtidig viser departementet til at naturmangfoldloven § 14, som pålegger departementet å legge tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur når det opprettes naturreservater som berører samiske interesser direkte. Departementet har fått opplyst at bjørk er et mye brukt treslag for uttak av rikuler. Departementet har tidligere åpnet for reindriftens uttak av bjørk til brensel og gjerder, da et slikt begrenset uttak av bjørk har liten betydning for verneverdiene angitt i verneformålet i skogreservater. Departementet finner på denne bakgrunn at det også kan åpnes for uttak fra bjørk til rikuler, og anbefaler et unntak om dette i § 4. Departementet vektlegger prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering i naturmangfoldloven § 12, og foreslår derfor å videreføre forbudet mot uttak av særegne vekstformer (for eksempel rikuler) på andre treslag enn bjørk. Dette innebærer at uttak av rikuler enten må skje på bjørk i naturreservatet, eller utenfor naturreservat på andre treslag enn bjørk.

Annet

Utover de endringene som er nevnt over har KLD foretatt mindre justeringer av forskriftene, i hovedsak er av teknisk art. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 7.

8 MERKNADER TIL DE ENKELTE OMRÅDENE

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for de enkelte områdene, viktige høringsinstansenes hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurderinger og tilrådinge fra fylkesmannsembetene og Miljødirektoratet. For detaljert omtale av de samme tema vises det til Miljødirektoratets og fylkesmannsembetenes tilrådinge. For omtale av verneverdier henvises til Miljødirektoratets tilråding, jf. lenke side 4 over. Verneformål for områdene er gitt i § 1 i den enkelte verneforskrift. Under ”inngrepsstatus” nedenfor oppgis inngrep for de områdene der man kjenner til slike inngrep.

Felles omtale av de foreslåtte naturreservatene 1 Vikalian, 2 Gråura, 3 Gullaugtjønnberga, 4 Grytelva og 5 Seterelva i Sør-Trøndelag:

5 områder i Sør-Trøndelag fylke var på felles høring. Først gjengis høringsuttalelser som var felles for alle områdene. Under omtalen av hvert enkelt område, omtales forhold som kun angår dette området.

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag mener det er nødvendig å utvide arealet for Gråura, slik at det i større grad blir samsvar mellom registrert lokalitet og vern. Utvidelsene av Grytelva og Seterelva naturreservater er viktige da det er et gjennomgående problem at skogreservatene er for små. Det bør arbeides mer for større utvidelser av små skogreservater der det er vernekvaliteter også utenfor dagens vernegrenser. Vern av Statskogs eiendommer bør økes, tempoet i skogvernet i Sør-Trøndelag må trappes opp og større arealer heller enn svært små områder.

Fosen naturvernforening: Tilrettelegging for menneskers bruk (merking osv.) av disse områdene må gjøres på en mest mulig skånsom måte og begrenses i størst mulig grad. Motorisert ferdsel bør forbyes og det bør ikke legges til rette for terrengsykling. Alle reservat skal ha forvaltningsplan.

Forum for Natur og Friluftsliv – Sør-Trøndelag mener at forslaget til verneforskrifter er en bra avveining mellom bærekraftig bruk og vern. Fylkesmannen bør tilstrebe å innlemme omkringliggende arealer til verneområdene, dersom disse også har høye verneverdier, kan

forbedre økologiske korridorer, kan koble sammen flere naturområder, eller øke tilgjengeligheten med tanke på friluftsliv. Det må framgå klart hvilke stier som kan brukes til sykkel, hest og kjerre og ridning, ellers må «stier» fjernes fra forskriften. Etablerte veier og stier må kunne vedlikeholdes. Aktiviteter «som ikke setter varige spor» bør gjelde all aktiviteter, ikke bare for uttransport av felt vilt. «Belte» bør strykes fra «lett beltekjøretøy» for likestille aktiviteter som ikke setter varige spor.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan ikke se at opprettelsene og utvidelsene av de nevnte verneområdene er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiressurser. Sametinget ber om å få oppsummert og tilsendt høringsuttalelsene fra samiske interesser, samt annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Fylkesmannen har hatt med samiske interesser. Sametinget vil når de har mottatt dette komme med en endelig uttalelse, samt vurdere om de vil be om at det konsulteres med Fylkesmannen og/eller Miljødirektoratet. Fylkesmannen har ettersendt uttalelse fra Midtre Gauldal kommune i etterkant av sin tilråding, som støtter forslagene, men også viser til behov for å øke jakttrykket.

Fylkesmannens vurdering

Avgrensning av områdene

Det er viktig at ingen av områdene ikke blir mindre enn foreslått og at de i noen tilfeller burde vært større. For Gråura og Gullaugtjønnerga er det også aktuelt å arbeide videre med frivillige avtaler om utvidelse. Fylkesmannen er enig i at det generelt bør arbeides med utvidelser av skogreservater der det er verneområder utenfor dagens vernegrenser. Fylkesmannen bemerker at Allskog, som fremmer frivillig vern på vegne av tilbud fra grunneierne, er godt kjent med at utvidelser av eksisterende verneområder er særlig aktuelle å se på, jf. at det har kommet flere tilbud om dette i de senere år. Det er aktuelt for Fylkesmannen å gjøre en mer systematisk gjennomgang av eksisterende verneområder for å se om det er skogområder som med fordel kan inkluderes.

Stier, løyper og gamle ferdselsveier

Miljødirektoratet har laget maler for skilting og utarbeidelse av informasjonsmateriell skal utarbeides. Dagens forvaltningspraksis ivaretar vedlikehold av eksisterende stier og veier og miljøforsvarlig kanalisering av ferdsel.

Motorferdsel

Det er viktig at rammene for motorferdsel er forutsigbare. Ferdselen som det er åpnet for medfører ikke økt terrengslitasje. Oppsynet vil følge med på utviklingen. Aktsom ferdsel er nedfelt som en generell føring i forskriftens § 5. Dette gjelder også for motorferdsel, slik at endring som foreslått av Forum for Natur og Friluftsliv ikke anses nødvendig. Forsøk viser at lette beltekjøretøy er mer skånsomme enn hjulgående kjøretøy. Det er derfor ikke aktuelt å stryke "belte". Mye av uttransporten av felt elg og hjort skjer langs faste, gjerne noe opparbeidete kjøretraseer og gamle ferdselsveier, som i større grad kan tåle bruk av ATV. Det er derfor i § 7 forskriftene tatt inn bestemmelse om dette.

Regulering av ferdsel

Sykling på eksisterende veier og stier i områdene generelt er tillatt. Dette vil også gjelde for organisert sykling. Når det gjelder ferdsel sier forskriftens § 5 at all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. Fylkesmannen har ikke gjort noen systematisk gjennomgang av hvilke stier som kan være egnet til sykling og ridning. Dette er eventuelt tema som ligger til en forvaltningsplanprosess, der det er aktuelt. Fylkesmannen opplever ikke at sykling og ridning generelt er noe stort problem i skogreservatene, med noen få unntak. Fylkesmannen vil derfor ikke støtte å ta ut «stier» fra forskriftens § 5 b.

Reindrift og samiske interesser

Fosen reinbeitedistrikt og Sør-Fosen-gruppa har i kontakt med Fylkesmannen uttrykt at samiske interesser og reinbeiteinteressene er ivaretatt med de standard bestemmelser som er vanlige for disse interesser i forskriftene. Fylkesmannen viser til at vernesaker høres samlet lokalt og nasjonalt. Fylkesmannen ber Miljødirektoratet ta opp med Sametinget om denne prosedyren kan innarbeides i avtalen om verneplanarbeid i samiske områder.

Forvaltningsplaner

Fylkesmannen er uenig med Fosen naturvernforening i at det i forskriftenes § 10 skal stå at det *skal* utarbeides forvaltningsplan. Alle områder har behov for en viss avklaring når det gjelder forholdet mellom bruk og vern, men alle områdene har ikke behov for det.

Skogvern generelt

Frivillig skogvern er styrt av de tilbud som kommer via Allskog, og Fylkesmannens holdning er at ethvert tilbud som tilfredsstillende krav til verne kvalitet og dekker mangler ved skogvernet bør vernes, idet det så langt ikke har kommet flere tilbud enn de som har kunnet håndteres i verneprosesser. Fylkesmannen har fått utført registreringer på tre av Statskogs eiendommer, herunder Urvatnet, og verneprosesser vil startes til høsten.

Omtale av de enkelte områder

1. Vikalian naturreservat, Rissa og Leksvik kommuner, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylker.

Totalareal: 408 daa, hvorav 408 daa produktiv skog.

Planstatus: Området ligger i LNF-område i kommuneplanens arealdel i Rissa kommune. I Leksvik kommune ligger området i LNF-område, sone A. Den del av området som ligger i Leksvik kommune er innenfor Fosen reinbeitedistrikt.

Inngrepsstatus: Det er ingen inngrep, bygninger eller anlegg i området. I sørøst går området nesten ned til fylkesvei 715. Nederst i lia er det et plantefelt med gran.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag tilrår at området vernes med den foreslåtte avgrensningen og forskriften som i høringen. I etterkant av fylkesmannens tilråding, har Miljødirektoratet mottatt uttalelse fra Sametinget, som ber om at forbudet mot uttak av rikuler tas ut av forskriftene for Vikalian og Seterelva. Sametinget ber om konsultasjon med Miljødirektoratet før endelig tilråding om vern oversendes KLD.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Av hensyn til tidsfrister og ferieavvikling er det ikke mulig å gjennomføre konsultasjon før tilrådingen oversendes KLD men Miljødirektoratet vil følge opp dette så raskt det praktisk lar seg gjøre. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Vikalian som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet har hatt konsultasjoner med sametinget om uttak av rikuler i naturreservatene Vikalian og Seterelva, og har på denne bakgrunn foretatt endringer i forskriften. Vi viser til kap. 7.3 over om dette. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Vikalian naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Gråura, Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke.

Totalareal: 1.483 daa, hvorav 1.449 daa produktiv skog.

Planstatus: Området ligger i LNFR-sone for tiltak basert på gårdens ressursgrunnlag. I tillegg er deler av de bratte områdene markert å ha ras- og skredfare.

Inngrepsstatus: Noen granplantefelt inngår i området. To kraftlinjer krysser lokaliteten i øst. Det er flere gamle ferdselsveier i området, hvorav en krysser dalen, med bru over Driva. Vannføringen i Driva er påvirket av regulering men er ikke en del av verneforslaget.

Oppdal kommune: Støtter forslaget og viser til høy verneverdi og uvanlig stort arts mangfold. Miljøfaglig har området svært høy verdi med stor økologisk variasjon, stort spenn i skogtyper og et uvanlig høyt arts mangfold. Det er behov for forvaltnings- og skjøtelsesplan.

Direktoratet for mineralforvaltning: Det er behov for bestemmelse i § 7 om vedlikehold sikring av de gamle prøvedriftene for kobber, og motorisert ferdsel i den forbindelse.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag støtter Direktoratet for mineralforvaltning sitt forslag. Det går tre kraftlinjer over det foreslåtte Gråura natufreservat. Fylkesmannen foreslår derfor følgende tillegg i forskriftens § 4 for Gråura (avglemt i høringsrunden):

- l) *Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg.*
- m) *Nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.*
- n) *Oppgradering og fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.*

Fylkesmannen ser at brukerinteressene er så vidt store i Gråura at det er et snarlig behov for en forvaltningsplan. Dette vil bli prioritert. Gran ikke er et naturlig treslag i denne delen av Oppdal kommune. Det er derfor også behov for skjøtsel.

Fylkesmannen tilrår vern av Gråura med ovennevnte endringer i forskriften.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Gråura som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet utsetter vern av noe areal i området i påvente av nye regler for erstatning av sameier. Departementet har ellers foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår oppretting av Gråura naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Gullaugtjønnberga, Midtre Gauldal kommune, Sør-Trøndelag fylke.

Totalareal: 1.198 daa, hvorav 1.098 daa produktiv skog.

Planstatus: Området ligger i LNF-område sone 1 med forbud mot spredt bolig, ervervs- og fritidsbebyggelse. Omkring Svarttjønnna er det en godkjent reguleringsplan for Svarttjønnna hytteområde på eiendommen gnr./bnr. 1/1 med i alt 6 hytter. Kun ei av hyttene er bygd. Tre av de ubebygde tomtene ligger innenfor det foreslåtte verneområdet, men grunneier vil avstå fra å bygge ut om området blir vernet. Reguleringsplanen må endres som følge av vernet. Regulert hytteområde er ikke inntegnet på kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Det er ingen tekniske inngrep i området.

Tre privatpersoner viser til at det er behov for å bruke snøscooter gjennom det foreslåtte reservatet for å komme til eiendommer og seter som ligger øst for reservatet. Transporttraseene er for det meste en gammel seterveg.

Fylkesmannen viser til at det i § 7 e) er det tatt inn bestemmelse om dispensasjon til nødvendig motorferdsel for transport av ved, materialer og utstyr til eksisterende hytter og setre øst for naturreservatet, slik at nevnte uttalelser imøtekommes. Bare en del av traseene ligger innenfor det foreslåtte naturreservatet. Det vil derfor være rimelig å tilpasse antall turer til kommunens praksis. Fylkesmannen tilrår at området vernes med endringen nevnt.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Gullaugtjønnberga som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Gullaugtjønnberga naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Utvidelse av Grytelva naturreservat, Hitra kommune, Sør-Trøndelag fylke.

Utvidelsesareal: 1.103 daa, hvorav 550 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 3.418 daa.

Planstatus: Utvidelsesarealene ligger i LNF-område med forbud mot spredt bolig-, ervervs- og fritidsbebyggelse som ikke er knyttet til stedbunden næring i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Edelløvskoglokaliteten har antakeligvis vært beitet. Det er etablert flere faste traseer som brukes til uttransport av felt hjort med ATV. Det kan være behov for å transportere tømmer gjennom området fra innenforliggende skog langs en fast trase.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som foreslått i høringen.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Grytelva som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Grytelva naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Utvidelse av Seterelva naturreservat, Osen kommune, Sør-Trøndelag fylke.

Totalareal: 194 daa, hvorav 164 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 444 daa.

Planstatus: Utvidelsesarealene ligger i LNFR-område. I tillegg er storparten av området angitt som hensynsone – bevaring naturmiljø. Området inngår i Fosen reinbeitedistrikt.

Inngrepsstatus: Uttransport av felt elg skjer langs traktorvei øst i området med ATV og traktor og med ATV langs fast trase fraplataet sentralt i området. Det er laksefiske i Seterelva og det er ønskelig å kunne rydde fiskestier og å kunne fjerne virke som har falt i elva om det er til hinder for fiske eller fiskens vandring.

Fylkesmannen foreslår på bakgrunn av befaring i området to mindre utvidelser av utvidelsen av Seterelva naturreservat, for å inkludere en gruppe almetrær og for bedre arrondering generelt.

Miljødirektoratets tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Seterelva naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet har hatt konsultasjoner med sametinget om uttak av rikuler i naturreservatene Vikalian og Seterelva, og har på denne bakgrunn foretatt endringer i forskriften. Vi viser til kap. 7.3 over om dette. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Seterelva naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 31.8.2001 nr. 966 om fredning av Seterelva naturreservat, Osen kommune, Sør-Trøndelag.

6. Utvidelse av Prestaksla naturreservat, Nesset kommune, Møre og Romsdal fylke.

Nytt verneareal: 484 daa, hvorav 465 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 1.457 daa.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Verneforslaget ligger langs fylkesvei 660, og eksisterende naturreservat går også langs veien. En 22 kV kraftlinje krysser eksisterende naturreservat lengst i nordvest. En telefonlinje går på østsida av fylkesveien og ligger delvis inn i eksisterende og nytt areal. En tursti går gjennom reservatet og opp på fjellet Prestaksla.

Norges vassdrags- og energidirektorat, Direktoratet for mineralforvaltning, Nesset Kraft AS og Møre og Romsdal Orienteringskrets har ingen merknader.

Nesset kommune: «Bjørnsonsstien» er en populær tursti hvor det er planer om grøfting, grusing og bygging av gapahuk. Rydding og merking av sykkeltraséer bør tilates.

Norsk organisasjon for terrengsykling ber om at sykling blir tillatt på eksisterende stier. Sykling ikke gir mer slitasje enn andre ferdselsformer. De savner oppstartmelding.

Statens vegvesen er fornøyd med at grensa er flyttet 9 meter fra veikanten, men vil ha unntak for mindre utbedringer av fylkesveien som for eksempel utretting av kurver.

Fylkesmannen viser til at Bjørnsonsstien ligger hovedsakelig i dagens naturreservat.

Fylkesmannen vil ta opp bruken av stien i kommende forvaltningsplan, men signaliserer en positiv holdning til vedlikehold som ikke skader verneverdiene langs stien. Fylkesmannen er ikke enig i at terrengsykling ikke medfører terrengslitasje. Sykling og bremsing i unnabakke kan gi markert slitasje på både stier og terreng. I nåværende forskrift er det i § 5.3 fastsett:

«Utenom stiene vist på vernekartet, er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt.»

Fylkesmannen vil ikke skjerpe inn dette punktet, og tilrår at det blir videreført i ny forskrift som et justert punkt § 5.2. Høringsforslaget blir endret på dette punktet i samsvar med ønske fra Nesset kommune og NOTS. Større fysiske utbedringer og inngrep ved vegtraséen er etter fylkesmannens mening så store inngrep at de bør vurderes etter naturmangfoldloven § 48. Fylkesmannen tilrår at naturreservatet bli utvidet slik i tråd med forslaget og at sykkel, hest og kjerre samt riding er tillatt på stier vist på vernekartet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Prestaksla naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Prestaksla naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 5. mars 2010 nr. 333 om vern av Prestaksla naturreservat, Nesset kommune, Møre og Romsdal.

7. Gammeldalsberget (omgjøring av deler av Gammeldalen naturreservat), Tynset kommune, Hedmark fylke

Totalareal 3.213 daa, hvorav 3.016 daa produktiv skog. Verneforslaget omfatter vern av skogen på en del av eksisterende Gammeldalen kvartærgeologiske naturreservat i Tynset kommune, hvor blant annet hogst er tillatt. I etterkant av forhandlingene ble én eiendom tatt ut av området, slik at det nye naturreservatet blir todelt.

Planstatus: Det foreslåtte naturreservatet ligger i arealdelen til Tynset kommunes kommuneplan innenfor et område som er båndlagt etter lov om naturvern.

Inngrepsstatus: En bilvei går gjennom nordre del og en sti som går gjennom søndre del.

Forsvarsbygg ønsker at det tas inn et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene for start og landing med Forsvarets luftfartøy.

NVE kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet inkludert verneforskrift er i konflikt med kjente energiresurser eller eksisterende nett. NVE kjenner ikke til konkrete planer for distribusjons-, regional- eller sentralnett. I det aktuelle området i de plandokumentene som NVE kjenner til. Nord-Østerdal Kraftlag SA bør orienteres om planene slik at konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert av aktuelle netteiere.

Statnett, Vegdirektoratet, Direktoratet for mineralforvaltning og Statens vegvesen Region Øst har ingen merknader.

Hedmark fylkeskommune har ingen vesentlige merknader. Det ligger ett automatisk fredet kulturminne i området og det er sannsynlig at det finnes flere uregistrerte fangstgroper.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) ber om at det blir tillatt med sykling på eksisterende stier, siden forslaget om forbud ikke er begrunnet.

Landbruksdirektoratet fikk tilsendt høringsdokumentene på et senere tidspunkt enn øvrige høringsparter, og har i stedet for ordinær høringsuttalelse varslet at de har lignende merknader til utforming av verneforskrift som de har kommentert i de øvrige frivillig vernsakene som har vært på høring i løpet av sommeren 2016.

Fylkesmannen viser til at i verneforskrifter vedtatt etter desember 2014 er det tatt inn et generelt unntak i § 6 fra ferdselsbestemmelsene for start og landing med Forsvarets luftfartøy. Selv om området ikke brukes som beiteområde i dag, kan dette eventuelt bli aktuelt i fremtiden. Det foreslås derfor at det i forskriftens § 4 tas inn et generelt unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltstein. Oppsetting og vedlikehold av gjerder er heller ikke aktuelt med dagens bruk av området, men kan muligens bli det i fremtiden. Derfor kan det i verneforskriftens § 7 tas inn et punkt som åpner for at det etter søknad kan gis tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder og et punkt i samme paragraf som åpner for at det etter søknad kan gis tillatelse til motorisert ferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein samt oppsetting og vedlikehold av gjerder. Fylkesmannen har ikke kjennskap til noen traktor- eller skogsbilveier i området som er aktuelle å bruke i forbindelse med skogsdrift i utenforliggende områder og det ikke nødvendig å ta inn bestemmelser om dette. Det foreslås ingen restriksjoner mot sykling på veien til Bjørkkjølvollen. Fylkesmannen kan ikke se at eksisterende sti (Kjølveien) som er markert på vernekartet er spesielt sårbar for sykling, og foreslår derfor at det tas inn et punkt i verneforskriftens § 6 som åpner for sykling på eksisterende sti som er markert på vernekartet. Fylkesmannen tilrår vern av Gammeldalsberget med endringer omtalt over.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Gammeldalsberget som naturreservat. Samtidig endres forskrift 22. desember 1989 nr. 1383 om fredning for Gammeldalen naturreservat, Tynset kommune, Hedmark.

Landbruksdirektoratet, Norges Luftsportforbund og Nord-Østerdal Kraftlag SA fikk utsatt høringsfrist fram til 20. august. Norges Lufsportforbund har ikke svart innen fristen. Nord-Østerdal kraftlag SA har ingen merknader. Landbruksdirektoratet ber om generelt unntak for utsetting av saltstein og unntak i § 7 for oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt motorferdsel i forbindelse med disse tiltakene. Det bes også om at forskriften skal presisere at hvordan melding til ansvarlig oppsyn skal gis.

Klima- og miljødepartementet viser til at Landbruksdirektoratets merknader allerede var imøtekommet eller i Fylkesmannens tilråding. Departementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Gammeldalsberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Solfrittikroken, Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke.

Totalareal: 262 daa, hvorav 248 daa produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel uten bestemmelser om spredt utbygging.

Inngrepsstatus: Området lengst ned i bekkedalen er tidligere grøftet.

Hovedsynspunkter i høringen:

Hedmark fylkeskommune har ingen merknader til verneforslaget.

Eidsiva Nett AS bekrefter at de ikke har eksisterende elanlegg innenfor området. Dersom deres elanlegg likevel skulle bli berørt av opprettelsen av et naturreservat, ber de om at rydding og annet vedlikehold blir avklart med forvaltningsmyndigheten.

Statens vegvesen Region øst: Det foreslåtte naturreservatet ligger delvis langs fv. 606 og forslaget innebærer at hogst av skogen og tekniske inngrep som bygging av veier og bygninger blir forbudt. Det er viktig at ingen del av fylkesveien eller veiens byggegrenseområde blir en del av naturreservatet. Den generelle byggegrensen langs fylkesvei 606 er 30 meter målt fra veiens midtlinje.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF): Uttak av grus i forekomster vest for forslaget kommer i ikke i konflikt med forslaget.

NVE kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet inkludert verneforskrifter er i konflikt med kjente energiresurser. Siden Eidsiva Nett samt Statnett SF også er høringsinstanser, antar de at eventuelle konflikter vedrørende nett blir vurdert av disse instansene.

Fylkesmannen har tatt kontakt med Statens vegvesen Region øst og avklart at vedlikehold av fylkesveien i praksis er uproblematisk siden reservatsgrensa ligger forholdvis høyt opp i terrenget sammenlignet med veien. Derfor er det ikke nødvendig å justere forslag til reservatsgrense, men det bør tas inn et bestemmelse om sikkerhetshogst langs veien.

Da det innenfor det foreslåtte naturreservat verken er veier eller stier, er den foreslåtte bestemmelsen i forslag til verneforskrift § 5 om at bruk «av sykkel og hest og kjerre samt ridning er forbudt» i samsvar med friluftslovens bestemmelser. Selv om den foreslåtte bestemmelsen kan synes å være unødvendig, mener Fylkesmannen det er hensiktsmessig å ha bestemmelsen med, dels for å synliggjøre forbudet, dels for å hindre skadelig ferdsel dersom friluftsloven skulle bli endret. Fylkesmannen tilrår forskrift om vern med et generelt unntak for rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko langs fylkesvei 606.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av navn på og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser

for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Solfrittikroken som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Solfrittikroken naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Utvidelse av Nygårdsmyra naturreservat, Sør-Odal og Eidskog kommuner, Hedmark fylke.

Nytt areal: 1.836 daa, hvorav 858 daa produktiv skog. Nytt totalareal 4.402 daa.

Planstatus: I arealdelen til Sør-Odal kommunes kommuneplan ligger området innenfor et LNF-område. I arealdelen til Eidskog kommunes kommuneplan ligger området innenfor et LNF-område der spredt bolig/fritidsbebyggelse ikke er tillatt.

Inngrepsstatus: En kraftlinje krysser området i sør.

WWF Norge støtter utvidelsen.

Eidsiva Nett AS: Eksisterende nettanlegg som krysser reservatet i sør er hensyntatt.

Språkrådet: Skrivemåten *Nygårdsmyra* har status Avslått og at skrivemåten på det utvidede reservatet må bli *Nygardsmyrene*.

Hedmark fylkeskommune: Vernet vil være positivt og beskytte uregistrerte kulturminner. Kulturminner som registreres bør inngå i verneformålet og det bør gjøres unntak for skjøtsel og vedlikehold som ikke krever søknad til kommunene. En bestemmelse om større istandsettingsarbeider som krever søknad til kommunen kan fortsatt stå i § 7.

Direktoratet for mineralforvaltning påpeker at verneområdet ikke berører kjente mineralressurser og at de derfor ikke har noen merknader til utvidelsen av verneområdet.

Odal Bonde- og Småbrukarlag er positive til prosessen med frivillig vern og mener at forslaget til forskrift er godt balansert mellom vern og nytte. De lurer på hvorfor forslaget til avgrensing ikke følger mer jevne linjer og tror at det kan bli vanskelig for publikum å forstå hvor vernegrensa går.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) setter spørsmål til begrunnelsen for restriksjonen mot ferdsel med tråsykkel i forslaget til verneforskrift. Sykling må tillates på Børlistien, jf. § 5.2.

NVE kan ikke se at den foreslåtte utvidelsen eller forslaget til forskrift er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser. Eidsiva Energi og Statnett SF er høringsinstanser og kan vurdere eventuelle konflikter om nett.

Fylkesmannen har ingen innvendinger til Språkrådets forslag til navneendring.

Avgrensingen av den foreslåtte utvidelsen av reservatet er stort sett basert på arealet som ble tilbudt for vern av grunneierne. Det er prøvd å få med så mye som mulig av dette arealet i forslaget til utvidelse, hvilket kan forklare de ujevne linjene som er foreslått som avgrensing. Det er først og fremst de biologiske verdiene som er formålet vernet. Hensynet til kulturminner burde være godt ivaretatt gjennom verneforskriftens § 5 om regulering av ferdsel, samt § 7 om muligheten for å søke om dispensasjon for istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner. Vi ser derfor ikke hensikten med å nevne kulturminner spesielt i verneformålet, men at dette bør være et tema i en fremtidig forvaltningsplan. Vedlikehold og skjøtsel av kulturminner kan i noen tilfeller komme i konflikt med naturhensyn, og det er derfor nødvendig å gjøre en konkret vurdering i hver enkelt sak. Det er derfor tatt inn bestemmelse om dette i § 7. Det er ikke spor etter bruk av sykkel på Børlistien. I og med at Børlistien og tilgrensende sti nordover går gjennom partier med våtmark, ønsker fylkesmannen ikke at det blir tillatt med sykkel på grunn av faren for slitasje og breddeutvidelse av stitraséen. Det bør være mulig å legge sykkeltraséen på fastmarksskog

litt lenger nord for det foreslåtte naturreservatet. Fylkesmannen tilrår vern av Nygardsmyrene naturreservat med ovennevnte endringer i forskriften.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forskriften for å tilpasse den til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og vern av Nygardsmyrene som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Nygardsmyrene naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart, og at forskrift 18. desember 1981 nr. 4707 om fredning av Nygårdsmyra naturreservat samtidig oppheves.

10. Lindberget, Åsnes kommune, Hedmark fylke

Totalareal: 1.693 daa, hvorav 1.356 daa produktiv skog.

Planstatus: Området ligger innenfor et LNF-område (landbruks-, natur- og friluftsområde) med spesielle naturforvaltnings- og kulturverninteresser hvor ny eller vesentlig utvidelse av bestående fritidsbebyggelse ikke er tillatt.

Inngrepsstatus: Det er to bygninger ved Svaneborg.

Statnett og Statens vegvesen Region øst har ingen merknader til planforslaget.

Eidsiva Nett AS har ingen elanlegg i området som blir berørt av planen.

Direktoratet for mineralforvaltning har ingen merknader og viser til at det ikke er registrert viktige mineralressurser innenfor eller i området rundt verneområdet.

Hedmark fylkeskommune: Det er skogskoie ved Svaneborg med verneverdi for kulturminner. Det bør tas inn bestemmelser for tilrettelegging og bevaring av koia.

NVE: Ingen konflikt med kjente energiresurser eller eksisterende eller planlagte nett.

NOTS ber om at restriksjonen mot ferdsel med sykkel fjernes fra forslaget til verneforskrift.

Fylkesmannen viser til at i forslaget til verneforskrift for Lindberget naturreservat er det allerede tatt inn bestemmelser som åpner opp for vedlikehold av eksisterende bygninger ved Svaneborg og sikkerhetshogst rundt disse bygningene. Det er også tatt inn en bestemmelse om at det er mulig å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med vedlikehold av bygningene.

Det finnes ingen traktorveier eller skogsbilveier som tilsier behov for bestemmelser om vedlikehold og bruk av veier i verneforskriften. Den eksisterende stien som er markert på forslaget til vernekart går gjennom partier med våtmark og er i disse våtmarkspartiene synlig på flybilder over området. Fylkesmannen ønsker ikke at det blir tillatt med sykkel på denne stien på grunn av faren for slitasje og breddeutvidelse av stitraséen.

Fylkesmannen tilrår

- at det tas inn et punkt i verneforskriftens § 4 som åpner for utsetting av saltstein.

- at det tas inn et punkt i verneforskriftens § 7 som åpner for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting.

- at det tas inn et punkt i verneforskriftens § 7 som åpner for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til motorisert ferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein, oppsetting og vedlikehold av gjerder.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle

kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og vern av Lindberget som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Lindeberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Skasberget, Grue kommune, Hedmark fylke

Totalareal: 2.696 daa, hvorav 2.378 daa produktiv skog.

Planstatus: Området er i arealdelen til Grue kommunes kommuneplan innenfor et LNFR-område for nødvendige tiltak for landbruk og reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag.

Inngrepsstatus: Rognbakkmyrvegen går et stykke inn i det foreslåtte reservatet. En lavspentluftlinje med tilhørende nettstasjon går opp til Skasberget fra vest.

Statnett har ingen merknader til planforslaget.

Eidsiva Nett AS har ingen kommentar til verneforslaget da deres elanlegg i området allerede er blitt sikret nødvendig drift og vedlikehold, jf. forslaget til verneforskrift.

NVE: Ingen konflikt med kjente energiresurser eller eksisterende eller planlagte nett.

Direktoratet for mineralforvaltning viser til at forslaget ikke berører kjente viktige mineralressurser, og har derfor ingen merknader.

Landbruksdirektoratet ønsker at det tas inn bestemmelser i verneforskriften som tillater utsetting av saltstein, oppsetting av gjerder og motorisert ferdsel i forbindelse med dette.

NOTS ber om at restriksjonen mot ferdsel med sykkel fjernes fra forslaget til verneforskrift.

Fylkesmannen viser til at området brukes ikke som beiteområde i dag, men dette kan eventuelt bli aktuelt i fremtiden. Det foreslås derfor at det i forskriftens § 4 tas inn et generelt unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltstein. Oppsetting og vedlikehold av gjerder er heller ikke aktuelt med dagens bruk av området, men kan muligens bli det i fremtiden. Derfor kan det i verneforskriftens § 7 tas inn et punkt som åpner opp for at det etter søknad kan gis tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder og et punkt i samme paragraf som åpner for at det etter søknad kan gis tillatelse til motorisert ferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein samt oppsetting og vedlikehold av gjerder. Vi kan ikke se at eksisterende sti som er markert som Finnevegen på forslaget til vernekart og Rognbakkmyrvegen er spesielt sårbare når det kommer til sykling. Fylkesmannen foreslår derfor at det tas inn et punkt i verneforskriftens § 6 som åpner for sykling på Finnevegen og Rognbakkmyrvegen som er markert på vernekartet. Fylkesmannen tilrår vern av Skasberget med ovennevnte endringer i forskriften.

Miljødirektoratets støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Skasberget som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skasberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Korpreiret, Elverum kommune, Hedmark fylke

Totalareal: 241 daa, hvorav 223 daa produktiv skog.

Planstatus: Området ligger i et LNF-område hvor landbruk er viktig.

Inngrepsstatus: Det er ikke noen kjente tekniske inngrep i området.

Statnett har ingen merknader til planforslaget.

NVE: Ingen konflikt med kjente energiresurser eller eksisterende eller planlagte nett. Områdekonsesjonærene Eidsiva Nett AS (Eidsiva Energi) samt Statnett SF er høringsinstanser og kan vurdere eventuelle konflikter.

Landbruksdirektoratet påpeker bl.a. at dersom det er traktorveier/skogsbilveier i området, ber de om at det gis bestemmelser om bruk og vedlikehold av disse dersom det er nødvendig for eventuell eksisterende skogsdrift i bakenforliggende områder.

NOTS er positive til at skog vernes men ber om at sykling på eksisterende stier blir tillatt siden forbudet ikke er begrunnet i høringsdokumentet.

Landbruksdirektoratet ønsker at det tas inn bestemmelser i verneforskriften som tillater utsetting av saltstein, oppsetting av gjerder og motorisert ferdsel i forbindelse med dette

Fylkesmannen viser til at Korpreiret ikke brukes som beiteområde i dag, men dette kan eventuelt bli aktuelt i fremtiden. Det foreslås derfor at det i forskriftens § 4 tas inn et generelt unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltstein. Oppsetting og vedlikehold av gjerder er heller ikke aktuelt med dagens bruk av området, men kan muligens bli det i fremtiden. Derfor kan det i verneforskriftens § 7 tas inn et punkt som åpner opp for at det etter søknad kan gis tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder og et punkt i samme paragraf som åpner for at det etter søknad kan gis tillatelse til motorisert ferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein samt oppsetting og vedlikehold av gjerder. Det finnes ingen traktorveier eller skogsbilveier innenfor det foreslåtte verneområdet. Dermed finner fylkesmannen det ikke aktuelt å ta inn bestemmelser om vedlikehold og bruk av veier i verneforskriften. Fylkesmannen kan ikke se at eksisterende sti som er markert som HHT-sti på forslaget til vernekart er spesielt sårbar, og tilrår derfor at § 6 åpner opp for sykling på eksisterende HHT-sti som er markert på vernekartet. Fylkesmannen tilrår vern av Korpreiret med ovennevnte endringer i forskriften.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for naturreservater uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7. og tilrår vern av Korpreiret som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Korpreiret naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Linehøgda, Marker kommune, Østfold fylke

Totalareal: 1.015 daa, hvorav 1.007 daa produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: En skogskoie finnes ved Dansefurua, dit en traktorvei ender. Helt i vest berører en høyspentlinje en flik av området. En skogsvei nord-sør i vest fører til plassen Modalen (nå fritidseiendom) like vest for det foreslåtte naturreservatet.

Statens vegvesen har ingen merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at forslagene er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser.

Østfold Bondelag er generelt fornøyd med at Fylkesmannen benytter frivillig vern, fremfor tvunget vern av skogområder. Berørte skogeiermedlemmer i Bondelaget har oppfattet prosessen som svært ryddig og oversiktlig.

Østfold Entomologiske Forening og Naturvernforbundet i Østfold og støtter forslaget.

Norsk Friluftsliv mener skogvern er viktig, ikke bare pga naturmangfold, men også for friluftslivet. Verneforslagene støttes, men en er generelt imot innskrenkninger i allemannsretten som ikke er faglig begrunnet ut fra verneverdiene. Reguleringer må ikke legge unødvendige og ubegrunnede restriksjoner på tradisjonelt friluftsliv. Tilrettelegging, som ikke går på bekostning av verneverdiene, støttes. Behov for innskrenkninger i allemannsretten må vurderes for hvert foreslått område i lys av verneverdiene.

Mer Villmark Nå er positiv til skogvernarbeidet, men imot jakt i verneområder.

Hafslund nett AS viser til en høyspentlinje med master i *Linehøgda*, at selskapet har bruksrettigheter til drift, vedlikehold, ev. fornyelse av linjen, samt rett til skogrydding og adkomst/ferdsel. Selskapet ønsker at unntak fra ferdselsbestemmelsene (§ 5a) om motorferdsel ved *akutt utfall* på kraftlinjen i § 6 c) blir supplert med *vedlikehold* av linjen.

Fylkesmannen viser til at konkrete vurderinger er gjort for hvert område, ut fra verneformål og aktuelle friluftsliv og sportsaktiviteter. Formuleringer i verneforskriftene knyttet til friluftsliv og uteaktiviteter er benyttet i samsvar med gjeldende maler og retningslinjer fra Miljødirektoratet, så som ved bålrensing, sykling, bruk av hest, teltleirer, idrettsarrangementer m.v. Ingen av områdene har ferdselsforbud. Adgang til jakt i skogreservater er i tråd med sentrale føringer fra Miljødirektoratet. Fylkesmannen tilrår verneforskriften supplert med unntak for utsetting av saltsteiner, § 4 m).

Kraftlinjen berører verneforslaget i nordvest, med et par master og linjestrekk på til sammen ca 100 m. Forskriftsformuleringer for naturreservatet knyttet til høyspentanlegg, her i §§ 4 d), e) og § 6 c), harmonerer med gitte retningslinjer fra Miljødirektoratet. Fylkesmannen ønsker ikke et generelt unntak for motorferdsel i § 6, som følge av unntak i § 4 for *vedlikehold* av linjen. Nødvendig motorferdsel i reservatet i forbindelse med planlagt vedlikehold, må derfor omsøkes forvaltningsmyndigheten for reservatet.

Fylkesmannen viser til at det ikke er kjent andre gjennomgående stier i området enn traktorveien og sti angitt på vernekartet. Fylkesmannen opprettholder forbudet mot sykling på evt. andre stier i området, som ikke er angitt på vernekartet. Vernekart legger generelt sett ikke opp til kartfesting av alle stier/tråkk i et verneområde.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for naturreservater uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og tilrår vern av Linehøgda som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Linehøgda naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Sæteråsen naturreservat: Utvidelse og sammenslåing av Sæteråsen naturreservat og Tømmerås naturreservat, Hof og Holmestrand kommuner, Vestfold fylke

Nytt verneareal: 213 daa, hvorav 191 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 1.620 daa.

Planstatus: Området er avsatt til LNF-område i kommuneplanenes arealdel.

Inngrepsstatus: Det er noen stier/hesteveier i området. Det går en traktorvei langs områdets grense i vest og nord som ligger delvis innenfor det eksisterende Sæteråsen naturreservat, og som benyttes ved vedlikehold og oppgradering av kraftlinjene nord for reservatet, samt ved drift av bakenforliggende skogsareal.

Språkrådet: Dersom navnet Sæteråsen er vedtatt av Kongen i statsråd for det verneområdet som ble opprettet i 1993, må denne skrivemåten være grei.

Direktoratet for mineralforvaltning: Den foreslåtte utvidelsen av verneområdet kommer ikke i direkte konflikt med registrerte forekomster av mineralske ressurser, og DMF har derfor ingen merknader til utvidelsen av naturreservatet.

Landbrukskontoret Hof, Holmestrand og Re viser til at deres merknader er vurdert og hensyntatt i høringsforslaget, støtter dette og har ingen ytterligere merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat viser til at utvidelsen gjelder et relativt lite areal og kan ikke se at utvidelsen og felles verneforskrift er i konflikt med kjente energiressurser. Det er viktig at vernebestemmelsene sikrer tilgang med motorisert ferdsel for nødvendig vedlikehold og eventuelle oppgraderinger av regional- og sentralnett. Det er ellers ingen konflikt med kjente eksisterende eller planlagte nett.

Landbruksdirektoratet: Av høringsdokumentet går det ikke fram om og i tilfelle hvordan området i dag nyttes i landbrukssammenheng. Forbudet mot beiting er ikke begrunnet. I vernebestemmelser for naturreservat er det vanligvis gjort et generelt unntak for beiting, også i eksisterende Sæteråsen. Landbruksdirektoratet ber om adgang til å søke om beiting og tilhørende gjerder (og nødvendig motorisert transport), utsetting av saltsteiner, transporter av skadde og syke bufe. Det må gå klart fram hvor det skal sendes melding om slik uttransport, og melding må også kunne sendes utenom vanlig arbeidstid.

Fylkesmannen viser til at stier og veier i tilbudsområdet og de to nåværende verneområdene er gått opp med GPS og avmerket i forslag til vernekart. På stier og veier er det tillatt med bruk av sykkel, hest og ridning. Forslaget til vernebestemmelser er ikke til hinder for at bygningsmassen på Bakkesetra kan vedlikeholdes, jf. § 4 g, og forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med dette, jf. § 7 i.

I høringsforslaget la fylkesmannen til grunn at beiting ikke er tillatt i reservatet og fylkesmannen viderefører dette i sin tilråding. I forskrift for Sæteråsen naturreservat (av 1993) er bestemmelsene ikke til hinder for «Beiting som på fredningstidspunktet. Forvaltningsmyndigheten kan regulere beitetrykket hvis nødvendig av hensyn til fredningsformålet». I Tømmerås naturreservat er beiting forbudt etter forskriften (av 1980). Fylkesmannen har nylig behandlet en søknad om inngjerding og beiting i nåværende Sæteråsen naturreservat, og søknaden ble avslått. Beiting i reservatet ble ikke konkret vurdert ved opprettelse av Sæteråsen naturreservat i 1993, og fylkesmannen så behov for å utrede dette nærmere både som grunnlag for å behandle søknaden og ta stilling til spørsmålet ved revidering av forskriften. I den forbindelse fikk Asplan Viak i oppdrag å vurdere betydningen av husdyrbeite for verneverdiene. Notatet forelå i mai 2016 og konkluderte bl.a. slik: *«Det anbefales at det ikke åpnes opp for beite i reservatet. De sannsynlige negative følgene beite vil medføre vil i stor grad være større enn de eventuelle positive effektene ved beite. Vurderingen forsterkes i lys av at skogen i reservatet ikke er å definere som en beiteskog med langtidskontinuitet av beiting, og det er de skogfaglige verdiene som i praksis dominerer i hele området».*

På grunnlag av beitehistorikken i området, var det fylkesmannens vurdering at selve beitingen ikke kunne hjemles i forskriftens unntaksbestemmelse, og krevde en behandling etter § 48 i naturmangfoldloven. Fylkesmannen konkluderer med at en permanent inngjerding med intensiv beiting i perioder vil kunne endre naturmiljøet i deler av reservatet i strid med formålet med fredningen, samt påvirke verneverdiene i nevneverdig grad. Behovet for utsetting av saltsteiner for beitedyr og ev. transport av syke og/eller skadde beitedyr ut av området, faller dermed bort.

Fylkesmannen tilrår at Sæteråsen naturreservat blir vernet som naturreservat med verneforskrift og avgrensning som i høringsforslaget, med mindre endring i areal og

vernekartet som nevnt ovenfor. Arealet endres fra ca. 1510 dekar til ca. 1620 dekar grunnet regnefeil og ikke en endring i vernegrensene.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Sæteråsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Sæteråsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 09.07.1993 nr. 700 om fredning av Sæteråsen naturreservat, Hof kommune, Vestfold og forskrift 13.06.1980 nr. 19 om fredning av Tømmerås naturreservat, Holmestrand kommune, Vestfold.

15. Presttjennmarka naturreservat, Sigdal kommune, Buskerud fylke

Totalareal: 692 daa, hvorav 583 daa produktiv skog. Presttjennmarka ligger om lag 2 km nordøst for Prestfoss, og omfatter både privat areal og areal eid av Opplysningsvesenets fond, Sigdal prestegårdsskog, som nå er kjøpt av Miljødirektoratet.

Planstatus: I kommuneplanen er arealet avsatt som LNF-område med spredt boligbygging.

Inngrepsstatus: Mot sør følger vernegrensa en høyspentlinje. En gammel skogsbilvei går gjennom området og brukes for drift av bakenforliggende skog.

Buskerud Orienteringskrets, Direktoratet for mineralforvaltning, Statens Vegvesen, Telenor, Industri Energi og Statnett har ingen kommentarer til planen.

Viken Skog uttaler at en nabo har gjort oppmerksom på en trase fra Orebråta og inn på prestegårdsskogen og deretter ut på naboeiendommene 36/10 og 36/11. Denne ble bygd som en traktorvei for driftsutløsning for øverste del av skogen på gnr/bnr 36/11 og 36/10 opp mot Holmenåsen (sør for verneforslaget).

NVE: Forslaget er ikke i konflikt med kjente energiresurser. Området i sør grenser til ei høyspentlinje eid av Midt Nett Buskerud AS. Det er viktig at vernebestemmelsene ikke er til hinder for nødvendig motorferdsel for vedlikehold og eventuelle oppgraderinger av linja. Ut over dette er det ingen konflikt eksisterende nett, og ingen konkrete planer om nytt nett.

Fylkesmannen viser til at *traktorveien* i sørvest svinger så vidt innenfor grensa for verneforslaget på en strekning på totalt cirka 85 meter. Den berører en lokalitet med lokalt viktig lavlandsfuruskog. Fylkesmannen mener det ikke vil være til skade for verneverdiene å åpne for bruk av traktorveien i forbindelse med drift av bakenforliggende skog. Et alternativ kunne være å endre vernegrensa slik at traktorveien blir liggende utenfor, men her følger vernegrensa eiendomsgrensa, og det er en praktisk og entydig grense. Fylkesmannen foreslår derfor at grensa beholdes og at det tas inn et punkt i § 4 forskriften som åpner for vegetasjonsrydding og vedlikehold av traktorveien, samt et punkt i § 6 som åpner for motorferdsel i forbindelse med drift av bakenforliggende skog, uttransport av felt elg og hjort, samt i forbindelse med vedlikehold av traktorveien.

Høyspentlinja danner grensa for verneforslaget i sør. Grensa for reservatet er i høringen lagt 15 meter fra senterlinje for ledningen. Fylkesmannen tilrår å øke dette til 20 meter. Det vil da være en bra margin i forhold til eksisterende ryddesone. Den naturlige adkomsten til høyspentlinja er fra sørsiden, der det er dyrka mark og traktorveier inn til linja. På denne bakgrunn ser vi ikke behov for å ta inn egne bestemmelser i verneforskriften om motorisert ferdsel i forbindelse med kraftlinja. Skulle det likevel bli behov for motorferdsel inn i det

fremtidige reservatet for å ivareta drift og vedlikehold av linja, kan det være mulig å gi dispensasjon etter § 48 i naturmangfoldloven.

Fylkesmannen tilrår at Presttjennmarka vernes som naturreservat med en liten justering av grensa langs høyspentledningen og med endringer i forskrift omtalt over.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Presttjennmarka som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Presttjennmarka naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Fjellstulfjellet naturreservat, Notodden og Kongsberg kommuner, Telemark og Buskerud fylker

Totalareal: 11.695 dekar , hvorav 9.162 dekar produktiv skog. Verneforslaget omfatter Fjellstulfjellet, et område i Notodden kommune som Fylkesmannen i Telemark har hatt på høring. Dette er privat eid og er tilbudt gjennom frivillig vern. I tillegg omfatter verneforslaget et område som ligger vest i Kongsberg kommune på areal eid av Statskog SF. Det har vært separate høringer i de to fylkene, men forutsetningen har hele tiden vært at de to delområdene skal vernes som ett reservat.

Planstatus: I Notodden kommune er arealene avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel. I kommuneplanen for Kongsberg er det nordligste arealet skytefelt/øvingsområde. Forsvaret er i ferd med å utarbeide en reguleringsplan for Hengsvann skyte- og øvingsfelt med formål å avklare og fastsette rammevilkår for videre drift og utvikling. Planen omfatter kun arealet som disponeres av Forsvaret i dag, det er planer om modernisering av enkelte baner, men bruken forventes ikke å bli vesentlig endret de kommende årene. Resten av verneforslaget er LNFR-areal. Deler av dette er merket faresone – ras og skredfare. I skytefeltet samt i lisida øst for Raudtjernfjellet er det avmerket en støysone.

Inngrepsstatus: Det ligger en hytte ved Bjønntjønn. Toppområdene rundt Rukkubergene og Vinbekkhom er av stor betydning for friluftsliv og det går turløyper opp hit fra parkeringsplassen på Jerpetjønnhovet og hyttene ved Jerpetjønn. Lengst nord berører verneforslaget Hengsvann skyte- og øvingsfelt som og brukes av Forsvaret og politiet m.fl.

Statens vegvesen Region Sør og NJFF Telemark har ingen merknader.

Telemark Orienteringskrets: Notodden O-lag må fortsatt få anledning til å bruke området til orienteringsopplegg etter gjelde regler for dette.

En privatperson har fått undersøkelsestillatelse etter minerallovens § 13 i et areal som overlapper noe med det foreslåtte naturreservatet. Han har i møtet opplyst at hans prosjekt er helt i startfasen, og at han vil avstå fra å gå inn i det som er planlagt som naturreservat.

Grunneier, gnr./bnr. 94/1 og 41/1 og 2 har tegnet inn noen stier og enkle traktorsleper for felt elg de ønsker å vedlikeholde slik som de er på vernetidspunktet.

WWF – Norge støtter forslaget.

Jernbaneverket: Området for denne planen går helt ned til Jernbaneverkets eiendom.

Jernbanelovens § 10 gir rett til fjerning av skog/vegetasjon innenfor 30 m fra jernbanelinjen.

NOTS: Fjellstulfjell og Raudtjernsfjell bør samles naturreservat med felles forskrift da disse grenser mot hverandre. Stier bør kartlegges og tegnes inn på verneplankart og meldes inn til Kartverkets N50 som en del av forvaltning av verneområdet.

NVE: Forslaget er ikke i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser. Vi ser at områdekonsesjonær Notodden Energi Nett AS samt Statnett SF også er høringsinstanser, slik at eventuelle konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert.

Direktoratet for mineralforvaltning, DMF uttalte til oppstartmelding at det ikke var registrert kjente mineralressurser eller bergrettigheter innenfor verneområdet. Det har nå tilkommet nye opplysninger i saken. DMF tildelte 14.mars 2016, i henhold til mineralloven § 13, en undersøkelsesrett som delvis går inn i verneområdet. I følge Norges geologiske undersøkelse (NGU) er det ikke dokumentert at området er undersøkt, og det finnes per i dag derfor ingen registreringer av mineralressurser innenfor verneområdet. Om viktige mineralressurser blir båndlagt som følge av vernet er derfor usikkert. Ut fra de opplysningene DMF sitter med i dag, har vi ikke grunnlag for å be om at området unntas fra vern. DMF anser likevel den som er tildelt bergrettigheten å være en berørt part i saken, Og vi ønsker derfor å informere rettighetshaver om verneforslaget. Varslet blir sendt i et eget brev med kopi til Fylkesmannen i Telemark.»

I etterkant av fylkesmannens tilråding til Miljødirektoratet, er det kommet henvendelse fra grunneier av gnr/bnr 41/1 i Notodden kommune med ønske om en mindre ryddesone rundt hytta ved Bjønntjønn og vedlikehold av stien opp til hytta. Videre har Miljødirektoratet mottatt uttalelse fra Skagerak Energi, som uttaler at opprettelse av verneområde ikke må begrense ledningseiers tidligere ervervede rettigheter for kraftledningstraseen. Dette innebærer bl.a. rettigheter for å bygge og drifte ledningen, rett til adkomst, inspeksjoner, tekniske forandringer, byggeforbud, skogrydding og sikringshogst.

Kongsberg kommune støtter forslaget til forskrift og navn på reservatet. I nord berører verneforslaget et areal som er i reguleringsprosess. Forholdet mellom reguleringsplan og verneforslag må avklares på bakgrunn av høringsinnspill og registrerte miljøverdier. Det er tatt hensyn til tidligere høringsinnspill fra Kongsberg kommune om avstand fra jernbanen lengst sør. Kommunen ønsker at det ble et større disponibelt areal mellom jernbanen og verneområdet for å bygge en mulig ny adkomstvei til Nedre Jerpetjønn, jfr. vedlagt kart. Buskerud Orienteringskrets uttaler at verneplan for Raudtjernfjellet ikke berører dagens kartlagte eller planlagte orienteringsområder eller planer om framtidige kartlegginger. Språkrådet har ingen merknader til navnet Raudtjernfjellet, men de er enig i Fylkesmannens forslag om at siden dette blir et sammenhengende reservat med verneforslaget i Telemark, bør hele området ha samme navn. De har tidligere hatt navnet Fjellstulfjellet på høring, og de hadde da ingen merknader til navneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning påpeker at de ikke kan se at de ha fått melding om oppstart av verneplan, og at det anses som uheldig. De kan ikke se at mineralressurser er vurdert i saken og gjør oppmerksom på at det er registrert en forekomst av jernmetaller like sør for verneforslaget. Forekomsten er ikke verdivurdert av Norges geologiske undersøkelse (NGU). Direktoratet har ikke tilstrekkelig informasjon til å si at viktige mineralressurser blir båndlagt som følge av vernet, og de har dermed ikke grunnlag for å be om at området unntas fra vern.

Norsk Organisasjon for Terrengsykling (NOTS) påpeker at det er naturlig å verne Fjellstulfjellet og Raudtjernfjellet som et samlet naturreservat. De oppfordrer til at stier kartlegges og tegnes inn på vernekartet og meldes inn til Kartverkets N50-kart.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at verneforslaget er i konflikt med kjente energiressurser. De påpeker at en regionalnettlinje eid av Skagerak Nett AS grenser til nordenden av både Raudtjernfjellet og det foreslåtte Fjellstulfjellet i Telemark. NVE mener det er viktig at vernebestemmelsene sikrer Statnett og Skagerak Nett AS tilgang til nødvendig motorisert ferdsel for vedlikehold og oppgradering av disse anleggene. Skagerak Nett AS bør informeres om verneplanen slik at eventuelle konflikter kan bli vurdert. Ut over dette er det ingen konflikt mellom verneforslaget og eksisterende nett, og NVE kjenner heller ikke til konkrete planer for regional- eller sentralnett i det aktuelle området.

Jernbaneverket har planer om etablering av planfri kryssing av Sørlandsbanen med adkomstvei helt i grensen til foreslått verneområder. For å unngå konflikt i grensesonen ber Jernbaneverket om at vernegrensa trekkes noe lengre bort fra E-134 til høydekote 425. Forsvarsbygg påpeker at verneforslaget berører Hengsvann skyte- og øvingsfelt, som Forsvaret disponerer. De ber om at et vern ikke vil medføre restriksjoner på Forsvarets nåværende virksomhet i området. Som operativ virksomhet regnes den virksomhet som er nødvendig for at Luftforsvaret skal ha den beredskap og kompetanse som politiske myndigheter krever. Slik virksomhet må være beordret av operativ myndighet/Forsvarets operative hovedkvarter. Det alt vesentligste av Forsvarets flyvinger vil være operativ. Forsvarsbygg fremhever at det ikke legges restriksjoner som begrenser militær virksomhet ved Hengsvann skytefelt. Området ligger innenfor sikkerhetssoner for skyting, og det kan være forbundet med fare å bevege seg inn i området under skyting. Forsvaret har følgende behov i området:

- Bruk av området til trening sommer og vinter. Dvs. sette opp tele og gå i terrenget med grupper opp til ett kompani.
- Kjøring vinterstid med beltevogn og snøscooter
- Lande med helikopter sommer og vinter på alle naturlige steder i terrenget. Hensyn kan tas i yngleperioder
- Sikkerhetssone ved skyting på bane 10 og 16.

Forsvaret har ikke behov for å kjøre i terrenget på sommeren eller i perioder da kjøring kan medføre skade på marka, grave i bakken eller lage installasjoner eller hugge trær i området som en del av øvelsene. For at vernet skal være forenlig med den militære aktiviteten i området må verneforskriften tilpasses til Forsvarets behov som beskrevet ovenfor.

Fylkesmannen i Telemark viser til at det planlagte verneområdet Fjellstulfjellet vil ikke komme så nær jernbanelinjen at det vil komme i konflikt med Jernbaneverket sine interesser. Fylkesmannen i Telemark og Fylkesmannen i Buskerud gjennom sine tilrådninger vil samordne forskriften og legge til rette for et sammenhengende verneområde over fylkesgrensa. Det vil ikke bli gjort noen ekstra innsats for å tegne inn andre stier enn de som grunneierne og Notodden Turlag har gjort oss oppmerksomme på i meldingsfasen. I samsvar med innspill fra grunneierne Arnfinn Haave og Ingrid Haave vil aktuelle stier og traktorsleper bli avmerka på vernekartet og det vil bli tatt inn bestemmelse om dette i § 4. I tillegg vil det bli tatt inn bestemmelse i § 6 om at det kan kjøres ut felt storvilt med traktor/ATV etter disse traktorslepene

Fylkesmannen er innstilt på å gi dispensasjon til mindre løp eller turorientering etter § 7 d, så lenge ikke dette går ut over verneverdiene. Flerårige dispensasjoner kan være aktuelt. Når det gjelder henvendelsen fra eier av hytta ved Bjønntjønn ang rydding rundt hytta, vil fylkesmannen tilrå at det blir anledning til dette på inntil 2 dekar rundt hytta.

I en tilleggstilråding opplyser fylkesmannen at det ikke er konflikt mellom foreslått naturreservat og ryddesone mot 132 kV-ledningen da det er fra ca. 20 – 35 m fra senter kraftlinje til grense verneområde. Siden det er vei nord for kraftlinja regner fylkesmannen med at det er herfra det eventuelt vil kjøres ved vedlikehold og reparasjoner, og at det derfor normalt ikke vil være behov for å kjøre inn i reservatet. Fylkesmannen kan på denne bakgrunn ikke se behov for å ta inn egne bestemmelser om kraftlinje i verneforskriften. Skulle det likevel inntreffe omstendigheter som gjør at det må kjøres inn i det framtidige reservatet for å ivareta vedlikehold og drift av kraftlinja, er det mulighet for å gi disp. etter § 48 i naturmangfoldloven.

Fylkesmannen i Buskerud er enig i at forekomsten av jernmetaller burde vært beskrevet i høringen. Den ligger imidlertid utenfor foreslått verneområde. Vi konstaterer at DMF ikke har informasjon om forekomster som gir grunnlag for å be om at området unntas fra vern.

Det vil ikke bli gjort noen ekstra innsats for å tegne inn stier. Det vil likevel være mulig å få tillatelse til å vedlikeholde og merke stier, løyper og gamle ferdselsveier etter søknad i medhold av verneforskriften § 7.

På bakgrunn av høringsuttalelsen fra NVE har Fylkesmannen sendt høringsforslaget til Skagerak Nett AS som er linjeeier for kraftlinja like nord for verneforslaget slik at de kan vurdere eventuelle konflikter.

Fylkesmannen ser at det kan være behov for noe større areal til adkomstvei til boliger langs jernbanelinja. Det er yngre skog og ikke registrert særskilte miljøverdier i dette området, så Fylkesmannen er enig i at grensa kan trekkes opp til kote 425 og har endret i vernekartet.

Mye av den aktiviteten Forsvaret har i Hengsvann skyte- og øvingsfelt er ikke konfliktfylt i forhold til den foreslåtte verneforskriften. Fylkesmannen konstaterer av Forsvarsbygg støtter punktet om start og landing med luftfartøy. De forhold Forsvarsbygg tar opp i sin høringsuttalelse som konfliktfylte er knyttet til organisert treningsaktivitet, motorferdsel vinterstid, samt at verneforslaget berører sikkerhetssonen rundt to skytebaner.

Fylkesmannen har vurdert om grensa for verneområdet bør endres til å følge grensa for Hengsvann skyte- og øvingsfelt. Det vil innebære en reduksjon av verneforslaget med knapt 600 dekar. I denne delen ligger kjerneområdet Delestjern, et område med gammel granskog som har fått verdi A, svært viktig. Dette er det mest verdifulle kjerneområdet i Buskeruds del av verneforslaget. Arealet er også viktig av arronderingsmessige årsaker fordi vi ønsker å inkludere Fjellstulfjellet med lisider ned på alle kanter. Fylkesmannen mener derfor at det vil være uheldig om arealet i skytefeltet tas ut av verneforslaget.

Fylkesmannen ser imidlertid at Hengsvann som et etablert skyte- og øvingsfelt er viktig for Forsvaret, og at forskriften må tilpasses dersom det skal være mulig å kombinere naturreservat og skytefelt. Fylkesmannen mener dette er et så spesielt tilfelle at det bør kunne gjøres noen tilpasninger i forhold til det som er standard verneforskrift for naturreservat. De endringene fylkesmannen foreslår i forskriften innebærer at det innenfor grensene for skytefeltet åpnes for Forsvarets treningsaktivitet samt for motorisert ferdsel med beltekjøretøy vinterstid. Skytefeltet er godt merket i terrenget, det er skiltet og det er hogd ei grensegate langs grensa for skytefeltet. Fylkesmannen foreslår at det tas inn i forskriften av dette skal kunne vedlikeholdes og at skiltingen eventuelt kan suppleres.

Fylkesmannen har tatt kontakt med Forsvaret og foreslått at forskriften utformes slik at kjerneområdet ved Delestjern holdes utenom øvingsaktiviteten. Dette mener Forsvaret vil være utfordrende å få til å fungere i praksis. De peker imidlertid på at naturverdiene i området bør kunne opprettholdes innenfor den forskriften Fylkesmannen nå tilrår.

Fylkesmannen tilrår følgende tillegg i forskriften.

§ 4: Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- Forsvarets øvingsaktivitet innenfor område avgrenset på vernekartet
- Forsvarets utsetting og vedlikehold av skilt om skytefeltet samt vegetasjonsrydding i grensegata for skytefeltet

§ 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- Forsvarets motorferdsel med beltekjøretøy på frossen eller snødekt mark

Med disse endringene anser Fylkesmannen at Forsvarets behov er imøtekommet, og at det samtidig vil gis et tilfredsstillende vern av området.

- Reguleringsplan for Hengsvann skyte- og øvingsfelt

I og med at forskriften er tilpasset slik at den kan være forenlig med Forsvarets aktivitet, forutsetter Fylkesmannen at reguleringsplanen kan tilpasses verneområdet.

- Andre endringer i forskriften

Fylkesmannen foreslår enkelte endringer i forskriften i tråd med tilrådingen fra Fylkesmannen i Telemark. Endringene innebærer at det tas inn mulighet for å gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med forvaltningstiltak for vilt og fisk, samt for gjenoppbygging av bygninger som er tapt ved brann eller naturskade. Videre at forskriften åpner for vedlikehold av enkle traktorsleper avmerket på vernekartet, samt at det åpnes for motorferdsel på disse i forbindelse med utkjøring av felt storvilt. Fylkesmannen i Buskerud støtter disse endringene i forskriften.

Fylkesmennes tilråding:

Fylkesmannen i Telemark tilrår at Fjellstulfjellet blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med verneforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Fylkesmannen i Buskerud: tilrår at Raudtjernfjellet vernes med de endringene i grense og forskrift som er nevnt ovenfor. Fylkesmannen anbefaler at det vernes sammen med Fjellstulfjellet i Telemark som ett felles reservat.

Miljødirektoratet vurderer på samme måte som fylkesmannen, at verneområdet også bør omfatte deler av Hengsvann skyte- og øvingsfelt, da dette er biologisk verdifulle arealer som også er viktig av arronderingsmessige årsaker for å kunne inkludere lisider ned på alle kanter. Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Fjellstulfjellet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at Fylkesmannen også har vurdert om grensen for verneområdet bør endres til å følge grensen for Hengsvann skyte- og øvingsfelt. Det vil i så fall innebære en reduksjon av verneforslaget med knapt 600 dekar. På den annen side utgjør dette arealet en liten del (ca 1,5 %) av skyte- og øvingsfeltet. Departementet foreslår at det aktuelle arealet nå tas ut av verneforslaget og at eventuelt vern av området avventer den kommende reguleringsplanen for skyte- og øvingsfeltet. KLD vil i samråd med Forsvarsdepartementet be om at det i arbeidet med reguleringsplanen vurderes om man ut fra hensynet til naturverdiene og verneforslaget ta det aktuelle arealet på ca. 600 dekar ut av skyte- og øvingsfeltet, eller alternativt om man på dette arealet kan begrense skyte- og øvingsaktivitetene slik at disse ikke er i strid med verneformålet for naturreservatet. Hvis reguleringsplanen konkluderer med at det verneverdige arealet kan tas ut av skyte- og øvingsfeltet, eller at det her ikke er aktuelt for Forsvaret med aktiviteter som er i strid med verneformålet for naturreservatet, kan arealet i ettertid innlemmes i naturreservatet. Dette kan evt. skje ved at Miljødirektoratet foretar en mindre grenseendring ved delegert myndighet. Det er ellers foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Fjellstulfjellet. naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Utvidelse av Gjuvet naturreservat, Tinn kommune, Telemark fylke

Nytt verneareal: 547 daa, hvorav 350 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 2.909 daa.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Bortsett fra en sti er ingen inngrep kjent i utvidelsesområdet. Området grenser til et reguleringsmagasin (Tinnsjøen).

Statens vegvesen Region Sør og Jernbaneverket har ingen merknader.

WWF Norge støtter vern av området.

NJFF Telemark uttaler at: «*NJFF Telemark har gjennomgått forslaget til verneforskrift for Gjuvet naturreservat, så langt vi ser ivaretar denne våre interesser. NJFF Telemark har derfor ingen merknader til verneforslaget.*»

NVE kan ikke se at den foreslåtte utvidelsen eller foreslåtte verneforskrifter er i konflikt med vassdragsinteresse eller kjente energiressurser. Både eksisterende naturreservat og den foreslåtte utvidelsen grenser til Tinnsjøen, som er regulert 4 meter. Det forutsettes at dette er tilstrekkelig ivaretatt i forhold til regulanten. Tinn Energi AS samt Statnett SF også er høringsinstanser, slik at eventuelle konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert.

Fylkesmannen har tatt kontakt med Øst-Telemark Brukseierforening, som ikke har hatt merknader til saken. Naturreservatet vil ha grense ved HRV i Tinnsjøen. Fylkesmannen tilrår at Gjuvet naturreservat blir utvidet med verneforskrift og avgrensning slik som vist i vedlegg.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Gjuvet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Gjuvet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 26.06.2009 nr. 901 om verneplan for skog, vedlegg 18. Fredning av Gjuvet naturreservat i Tinn kommune, Telemark

18. Gygestolen, Bø kommune, Telemark fylke.

Totalareal: 1.619 daa, hvorav 1.336 daa produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Ut over stiene er det ingen tekniske inngrep i selve området. Det foreslåtte verneområdet er delt i to delområder, og grensene mot HRV i oppdemte Fagerlitjenna.

Jernbaneverket, Statens vegvesen, Region Sør og NJFF Telemark har ikke merknader.

Telemark Orienteringskrets viser til svar på oppstartsmeldingen.

WWF-Norge støtter vern av området, men ber om at naturtypelokalitetene Husefjell-Bjørnhuskollen og Svarttjørndalane og mer areal vest-nordvest retning Kviagetjørn inkluderes. Sør for tjern 206 moh. er grensa dratt slik at viktig areal ikke er innenfor tilbudet. Verdifulle naturtypelokaliteter på Nome-siden som bør inkluderes. Om dette tilbys, bør tilbudsområdet i Bø utvides til også omfatte Bjørnhuskollenområdet til Nome grense.

NVE kan ikke se konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiressurser. De foreslåtte verneområdene ligger innen et område som inngår i Verneplan III for vassdrag fra 1986. Områdekonsesjonær Midt-Telemark Energi AS samt Statnett SF også er høringsinstanser, slik at eventuelle konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert.

Fylkesmannen viser til at det er snakk om frivillig vern og at må Fylkesmannen forholde seg til de arealene det kommer konkret tilbud på, selv om det naturfaglig sett kunne vært ønskelig med større arealer. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Gygestolen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Gyrestolen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Langedalsfjellet, Bø kommune, Telemark fylke.

Totalareal: 276 daa, hvorav 265 daa produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Det er ingen tekniske inngrep i området.

Språkrådet, Jernbaneverket, Statens vegvesen, Region Sør og NJFF Telemark har ikke merknader til verneplanen.

WWF-Norge støtter vern av området.

NVE kan ikke se konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser. Forslaget ligger innen et område som inngår i Verneplan III for vassdrag fra 1986.

Områdekonsesjonær Midt-Telemark Energi AS samt Statnett SF også er høringsinstanser, slik at eventuelle konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert.

Telemark Orienteringskrets viser til svar på oppstartsmeldingen.

Fylkesmannen viser til at det er kun gjort mindre språklige endringer og rettelser i forskriften som ikke blir kommentert nærmere. Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Langedalsfjellet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Gyrestolen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Utvidelse av Hæstad naturreservat, Fyresdal kommune, Telemark fylke.

Nytt verneareal: 2.440 daa, hvorav 1.152 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 12.120 daa.

Planstatus: Området er avsatt som LNF-område og er del av Setesdal Austhei

villreinområde. Nedslagsfeltet for vassdraget er del av Songedalsåi som er verna vassdrag.

Inngrepsstatus: Innenfor utvidelsesarealene er det ingen tekniske inngrep.

Statens vegvesen Region Sør og NJFF Telemark har ingen merknader til forslaget.

NVE kan ikke se at den foreslåtte utvidelsen inkludert forslag til verneforskrifter er i konflikt med kjente energiresurser. Områdekonsesjonær Vest-Telemark Kraftlag AS samt Statnett SF også er høringsinstanser.

DMF har ingen merknad og viser til at det ikke er registrert mineralske ressurser i området.

Fylkesmannen viser til at det kun er gjort mindre språklige endringer og rettelser i forskriften som ikke blir kommentert nærmere. Fylkesmannen tilrår at utvidelse av Hæstad naturreservat blir gjennomført med verneforskrift og avgrensning som i høringen.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Hæstad naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 25.01.2013 nr. 81 om vern av Hæstad naturreservat, Fyresdal kommune, Telemark.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av vern av Hæstad naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

21. Utvidelse av Tokkeåi naturreservat, Tokke og Vinje kommuner, Telemark fylke.

Nytt verneareal: 2.114 daa, hvorav 1.469 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 5.687 daa.

Planstatus: Arealet er avsatt som LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Det går en tursti med tilrettelagte utsiktspunkt gjennom området, og det går en kraftlinje gjennom kanten av området helt i øst. Det foreligger planer som berører Berglibekken og et areal på begge sider av denne. Planene inkluderer ikke tekniske inngrep i bekkeløpet eller andre steder i det aktuelle verneområdet, men gjelder overføring av Espelitjønn (som ligger nord for verneområdet) til Tokke kraftverk. Effekten vil være periodevis minska vannføring i Berglibekken.

Statens vegvesen Region Sør og NJFF Telemark har ingen merknader til forslaget.

Tokke kommune ber om å få en buffersone ned mot tettstaden Dalen på grunn av nærhet til virksomhet og boliger og fordi det er behov for adgang til å rydde trær etter vindfelling i skogen ved byggefeltene.

Statkraft Energi AS uttaler følgende: «Som nevnt i vårt brev av 20.01.16 har Statkraft konkrete planer om vannkraftutbygging ved Berglibekken. Vi bekrefter med dette at planene om overføring av bekken fortsatt opprettholdes og at det derfor er ønskelig at Berglibekken med tilliggende areal på begge sider holdes utenfor naturreservatet. Dette slik at verneområdet ikke kommer i konflikt med den planlagte vannkraftutbyggingen.»

NVE viser til sitt brev 1.6.2016 med NVEs høringsuttalelse, og det nå foreligger konsesjonssøknad fra Statkraft Energi AS for en utnyttelse av Berglibekken; "Utnyttelsen er ikke en bygging av et småkraftverk i Berglibekken, men en overføring fra Espelitjønn (der Berglibekken kommer fra) til tilløpstunnelen for Tokke kraftverk. Vannet kan dermed utnyttes i Tokke kraftverk, og gir der en beregnet midlere produksjonsøkning på ca. 4 GWh/år. Søknaden er datert 20.3.2014, og er nå til behandling i konsesjonsavdelingen i NVE. Fylkesmannen i Telemark er høringsinstans. Saken behandles etter Vassdragsreguleringsloven, slik at NVE skal gi innstilling til OED, som fatter vedtak i saken. En realisering av prosjektet vil selvsagt gi redusert vannføring i Berglibekken.

Statkraft Energi AS har kommentert konsesjonssøknaden i sin høringsuttalelse til melding om oppstart av verneplanarbeidet for utvidelsen (brev datert 20.01.2016), og vi viser til deres uttalelser når det gjelder redegjørelse og synspunkter fra utbyggerens side.

Konsesjonsbehandlingen ses i lys av arbeidet med vilkårsrevisjon for Tokke-Vinje-vassdraget, og det er ikke klart når innstilling til OED foreligger.

Når det gjelder nettet og eventuelle konflikter med den foreslåtte utvidelsen av naturreservatet har vi tidligere vist til at Vest-Telemark Kraftlag AS og Statnett SF også er høringsinstanser. Vest-Telemark Kraftlag skriver i sin uttalelse til oppstartmeldingen at de ønsker mulighet for skogrydding under og ved en distribusjonsnettlinje (22 kV) som går gjennom den østlige delen av den foreslåtte utvidelsen. NVE er enig i at det er viktig at vernebestemmelsene sikrer at Vest-Telemark Kraftlag også får tilgang med motorisert ferdsel ved nødvendig vedlikehold og oppgraderinger av disse anleggene. Utover dette er det ingen konflikt mellom eksisterende nett og den foreslåtte utvidelsen av verneområdet, og det er ingen konkrete planer for regional- eller sentralnett i det aktuelle området i de Landbruksdirektoratet ber om at det i § 7 gis adgang til å søke om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppsetting av gjerde.

Fylkesmannen viser til at det med ett unntak er det omlag 10-12 m og opp til i overkant av 20 meter mellom tomtegrenser og vernegrense i Dalen. På om lag halvparten av disse delene av grensa går det en kraftlinje med tilhørende ryddebelte på ut-/nedsida av vernegrensa. Fylkesmannen vurderer det derfor slik at det ikke er nødvendig å tilrå endring av grensene for utvidelsesområdet. For å ta høyde for at det i enkelte tilfelle likevel kan bli nødvendig med fjerning av stående trær eller vindfall tilrår fylkesmannen å ta inn et nytt punkt om dette i § 7: j). Fylkesmannen tilrår at det aktuelle arealet på begge sider av Berglibekken blir tatt med i utvidelsesområdet, slik at det blir sammenhengende. Problemstillingen med hensyn til mulig seinere regulering av vannføringa i Berglibekken blir løst ved å ta inn et nytt punkt l) under § 4 i verneforskriften om hva vernebestemmelsene i § 3 andre ledd ikke er til hinder for:

- l) *Framtidig regulering av vassføringa i Berglibekken som ikkje fører til tekniske inngrep i verneområdet.*

Uavhengig av høringen har det i etterkant kommet inn opplysninger om gnr. 43 bnr. 9 i Tokke kommune. Det viser seg at det helt ned mot Tokkeåi har vært en gammel husmannsplass der det står igjen en høyløe som ny eier ønsker å ta vare på. Det samme gjelder en gammel vei ned til husmannsplassen fra Kasine, eieren ønsker å ta vare på denne og å rydde og holde åpen den gamle slåttemarka på husmannsplassen.

Det har ikke tidligere kommet fram informasjon om at det fantes bygninger i Tokkeåi naturreservat, det blir derfor nødvendig å ta inn ordet *bygninger* i § 4 f) i verneforskriften. Rydding og vedlikehold av veien må det søkes om, dette er dekt av § 7 d) i verneforskriften. Når det gjelder vedlikehold av innmarka vil fylkesmannen tilrå et nytt punkt e) under § 7: *Rydding og vedlikehold av gamal innmark på husmannsplass på gnr. 43 bnr. 9 i Tokke.*

Fylkesmannen tilrår at Tokkeåi naturreservat blir utvidet med de endringene som det er gjort rede for og videre med verneforskrift og avgrensing som vist i høringen.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Tokkeåi naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det omsøkte vannkraftprosjektet vil medføre redusert vannføring i Berglibekken som renner i en bekkekløft gjennom det foreslåtte naturreservatet. Bekkekløfta har viktige verne kvaliteter og er vurdert å ha nasjonal verdi. Dette tilsier at den inngår i naturreservatet. Det er imidlertid etter departementets vurdering sannsynlig at en realisering av det omsøkte vannkraftprosjektet vil forringe verneverdiene. Etter naturmangoldloven § 37 tredje ledd medfører reservatvern et forbud mot alle handlinger som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Den er både bindende for borgerne og trekker opp den ytre rammen for hvilke aktiviteter som kan tillates i en verneforskrift. Departementet foreslår derfor en at den aktuelle bekkekløfta utgår av naturreservatet, og at eventuelt vern av den avventer sluttbehandlingen av vannkraftsaken. Departementet legger til grunn at NVE i konsesjons saken foretar en helhetlig vurdering av fordeler og ulemper, inkludert konsekvenser for naturmangfold. Hvis det ikke gis konsesjon vil bekkekløften enkelt kunne innlemmes i naturreservatet ved at Miljødirektoratet foretar en mindre grenseendring ved delegert myndighet. Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Tokkeåi naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 12.12.2014 nr. 1647 om vern av Tokkeåi naturreservat, Tokke og Vinje kommunar, Telemark.

22. Lauvåsen, Drangedal kommune, Telemark fylke.

Totalareal: 974 daa, hvorav 688 daa produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Området er tilnærmet fritt for nyere inngrep. En eldre traktorveg går inn i området helt i øst, og går et stykke opp i Børsa, med økende tilgroing i øvre del.

Drangedal e-verk KF viser til at forslaget ikke berører kraftlinjer eller ryddegater.

Statens vegvesen Region Sør har ingen merknader.

NJFF Telemark ber om at bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved tillates.

NVE kan ikke se konflikter med kjente energiresurser. Områdekonsesjonær Drangedal Everk KF samt Statnett SF også er høringsinstanser og kan vurdere dette.

DMF viser til at forslaget kommer i konflikt med forekomster av pegmatittisk feltspat som fører beryllium, tantal og sjeldne jordartsmetaller (REE) som scandium og yttrium.

Geofysisk kartlegging med tanke på mineralpotensialet av nevnte ressurser er planlagt utført i området fra og med sommeren 2016. På bakgrunn av funn i området og den forestående geologiske kartleggingen ber DMF om at området unntas fra vern.

Fylkesmannen viser til bestemmelsen om unntak for Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk tas inn i § 4 i. Fylkesmannen ser at DMF peker på tungtveiende interesser som ikke uten videre er forenlige med vern som naturreservat. På den andre siden er det også dokumentert svært store biologiske interesser. Rapporten som er grunnlaget for vårt forslag om vern konkluderer med at området er av nasjonal verneverdi. Nesten alt av skoglier er dekket av kjerneområder med stor biologisk verdi. Grunneier har tilbudt området for vern og Fylkesmannen vil derfor på bakgrunn av de store biologiske verdiene som er dokumentert likevel tilrå at området vernes. Dersom ny kunnskap i framtiden viser viktige forekomster av drivverdige mineraler i det samme området, må eventuell drift av disse vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut i fra naturmangfoldloven § 48.

Fylkesmannen tilrår at Lauvåsen blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med verneforskrift og avgrensing som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet vurderer på samme måte som fylkesmannen, at uttak av mineraler ikke er forenlig med verneformålet i et evt. naturreservat her. Dette området har i skogvernsammenheng store nasjonale vernekvalliteter som bidrar til å fylle viktige mangler i skogvernet. I etterkant av at det ble igangsatt verneprosess for dette området, er det kommet nye tilbud om frivillig vern som vil kunne utvide et verneområde her betydelig.

Miljødirektoratet vurderer at de store biologiske verdiene som finnes i dette området, tilsier at området bør vernes som naturreservat. Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Lauvåsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratets avveining av natur- og industrihensyn, og viser også til at grunneier gjennom sin avtale om frivillig vern har disponert over sin eiendom. Det foreligger heller ikke kunnskap om at mineralforekomstene er drivverdige. Departementet viser også til den generelle omtalen av mineralutvinning i departementets merknader i 7.3 over. Det er foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av vern av Lauvåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Utvidelse av Navassfjell naturreservat, Gjerstad kommune, Aust-Agder fylke

Nytt verneareal: ca 1.185 daa, hvorav 1.040 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 3.985 daa.
Planstatus: Området er avsatt til LNFR-område i kommuneplanens arealdel.
Inngrepsstatus: Det er ingen kjente tekniske inngrep i området.

Språkrådet og Statnett har ingen merknader.

Aust-Agder fylkeskommune og Norges Jeger- og Fiskeforbund/Aust-Agder har ingen merknader og er positive til vernet.

Fylkesmannen anbefaler utvidelse av Navassfjell naturreservat med de endringer som fremgår av tilrådingen, vernekartet er som under høringen.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7, slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Navassfjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av vern av Navassfjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift av 2. september 2005 nr. 1001 om verneplan for skog, vedlegg 30, Navassfjell naturreservat, Gjerstad kommune, Aust-Agder.

24. Storåna, Åmli kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal: 2.936 daa, hvorav 2.869 daa produktiv skog.

Planstatus: Området er LNF-område i kommuneplanen, en mindre del er avsatt til fremtidig hyttefelt.

Inngrepsstatus: Det er ingen kjente tekniske inngrep i området.

Språkrådet, Statens vegvesen, Jernbaneverket, Kartverket og Direktoratet for mineralforvaltning har ingen merknader til verneforslaget.

Aust-Agder fylkeskommune har ingen merknader til vernet men ønsker at informasjon om naturreservatene og naturverdiene i området settes opp i naturreservatet for publikum. Rjukanfossen som ligger i Årdalen naturreservat er et mye brukt turmål og stien vil i sin helhet bli liggende i Storåna naturreservat.

Åmli kommune kommenterer at det er et skogsareal i verneområdet nord for Dale som i kommuneplanen er lagt ut til fremtidig hyttebygging.

Landbruksdirektoratet ønsker at naturreservatet åpnes for beiting og utsetting av saltstein, samt mulighet for nødvendig bruk av motorferdsel for utsetting av saltstein.

Fylkesmannen er enig i behov for informasjon og har satt opp skilt om Årdalen naturreservat. Informasjon omkring Storåna naturreservat vil bli vurdert. Fylkesmannen forventer at kommunen ved neste kommunerulling endrer arealet tilbake til LNF-område. Fylkesmannen vurderer i hvert tilfelle om et område er verneverdig og kan derfor ikke begrense vernet i Åmli på generelt basis. Fylkesmannen har tatt ønsket om åpning for beiting, utsetting av saltstein og nødvendig bruk av motorferdsel for utsetting av stein i Storåna naturreservat til etterretning, og det er skrevet inn i verneforskriften. Fylkesmannen anbefaler opprettelse av Storåna naturreservat.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Storåna som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av vern av Storåna naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. Kjesfjell og Gaupenapen, Åmli kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal: 3.923 daa, hvorav 3.311 daa produktiv skog.

Planstatus: Området som foreslås vernet avsatt til LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepsstatus: Det er ingen kjente tekniske inngrep i området. To mindre områder sentralt i verneområdet er markert i vernekartet inngår ikke i forslaget da det ikke ble gitt tilbud om frivillig vern av disse.

Statnett og Jernbaneverket har ingen merknader.

Aust-Agder fylkeskommune er positive til opprettelsen og har ellers ingen merknader.

Språkrådet har ingen merknader til enkeltnavnene *Kjesfjell* og *Gaupenapen*, men tilrår at skrivemåten *Kjesfjell* og *Gaupenapen naturreservat* brukes i stedet for sammensetningen av de to enkelt navnene.

Norges Jeger- og fiskeforbund/Aust-Agder støtter vernet og at det åpner for jakt og fiske, utferdsløse av felt storvilt, samt lov å lage bål unner viss forutsetninger.

Åmli kommune kritiserer forløpet av verneprosessen og viser til innspill i oppstarten om at det er gjort MiS-registreringer på naboeiendommen som ikke er med i vernet, samt at høringen er tett opp til ferietid og kort høringsfrist.

Fylkesmannen har tatt merknadene til etterretning og har endret navnet på naturreservatet etter innspill fra Språkrådet. Fylkesmannen beklager at høringsfristen ble tett opp til ferietiden, men viser til at høringsfristen var på 8 uker, som den skal være. Grunneier må selv ønske frivillig vern. Området på Kjesfjell ble allerede kartlagt i 2006 og derfor valgt. Fylkesmannen anbefaler med dette opprettelse av Kjesfjell og Gaupenapen naturreservat med de endringer som fremgår av tilrådingen.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Kjesfjell og Gaupenapen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at NVE har kartlagt et mulig potensial i på 644 kW/2,63 GWh i elva Haugedøl i Åmli kommune i Aust-Agder. NVE har ikke gjort noen grundigere vurdering av om akkurat dette prosjektet vil være lønnsomt eller realistisk å bygge ut. NVE kjenner heller ikke til om grunneier har vurdert å utnytte dette potensialet. Departementet legger til grunn at vannkraftpotensialet er så lite, eller så konfliktfylt at dette ikke har betydning for spørsmålet om vern. Departementet har ellers foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av vern av Kjesfjell og Gaupenapen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

26. Tveiteråsen, Froland kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal: 120 daa, hvorav 112 daa produktiv skog.

Planstatus: Området er avsatt til LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepsstatus: Det er ingen kjente tekniske inngrep i området.

Aust-Agder fylkeskommune er positive til opprettelsen og har ellers ingen merknader

Norges Jeger- og fiskeforbund/Aust-Agder støtter vernet og at det åpner for jakt og fiske, utferdsel av felt storvilt, samt lov å lage bål unner viss forutsetninger.

Statnett: Grensen til Tveiteråsen naturreservat er lagt helt inntil Statnetts 300 kV sentralnettledning mellom Solhom og Arendal. Det pågår en fornying av sentralnettet i området og ledningen skal fornyes og oppgraderes til 420 kV. Et belte på ca. 100 meter på nordsiden av senterpunktet på dagens ledning må tas ut av planen for nødvendig fleksibilitet. Alternativt kan vernet opprettholdes men at § 3 og § 7 i verneforskriften endres slik at eller at en fornyelse og oppgradering av ledningsnettet er mulig uten søknad.

Språkrådet informerer om at det er to forskjellige forekomster av navn for åsen området ligger på; *Tveitåsen* eller *Austre Tveiteråsen*. Språkrådet har derfor bedt Kartverket reise formell navnesak og ber Fylkesmannen vente med vern før vedtak om navnet er gjort. Jernbaneverket har ingen merknad.

Fylkesmannen har vurdert at Statnett sin merknad om endring av vernegrense med 100 meter eller endring av verneforskriften, og kommet frem til at endring av vernegrensen er den beste løsningen for verneområdet. Fylkesmannen vil gjøre Statnett oppmerksom på at ledningen som ønskes oppgradert også ligger langs Jurdalsknuten naturreservat og at Statnett må søke om tiltak innen dette reservatet dersom det skal gjøres tiltak inne i verneområdet. Fylkesmannen regner med at det formelle vedtaket om navnesaken er gjort innen området vernes og ber Direktoratet følge det opp. Fylkesmannen anbefaler opprettelse av Tveiteråsen naturreservat med de endringer som fremgår av tilrådingen.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Området benevnes Tveiteråsen fram til navnesak er avklart. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Tveiteråsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Tveiteråsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

27. Tårendalen, Froland kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal: 477 daa, hvorav 442 daa produktiv skog.

Planstatus: Lokaliteten er i kommuneplanens arealdel avsatt til LNF-område.

Inngrepsstatus: Det er ingen kjente tekniske inngrep i området.

Aust-Agder fylkeskommune er positive til opprettelsen og har ellers ingen merknader.

Norges Jeger- og fiskeforbund/Aust-Agder støtter vernet og at det åpner for jakt og fiske, utferdsel av felt storvilt, samt lov å lage bål unner viss forutsetninger.

Statnett og Jernbaneverket har ingen merknader.

Språkrådet kommenterer at ettersom Lindåsen ligger helt i utkant av verneområdet bør Fylkesmannen vurdere et annet og mere dekkende navn.

Fylkesmannen har sammen med grunneier vurdert Språkrådet sitt innspill og kommet frem til å endre navnet på reservatet til *Tårendal naturreservat* og anbefaler vern av Tårendal naturreservat med ovennevnte endringer.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Tårendalen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Tårendal naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

28. Lemfjellheia, Froland kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal: 3.301 daa, hvorav 2.620 daa produktiv skog.

Planstatus: I kommuneplan er området avsatt til LNF-område.

Inngrepsstatus: Det er ingen kjente tekniske inngrep i området.

Forsvarsbygg, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Statens Vegvesen Region Sør, Kartverket og Jernbaneverket har ingen merknader til opprettelse av verneområdet.

Direktoratet for mineralforvaltning peker generelt på viktigheten av å ivareta hensynet til mineralressursene i verneprosessen for å unngå båndlegging av mineralressurser innenfor verneområdet og restriksjoner og/eller begrensninger på uttak av mineralressurser utenfor verneområdet. De har utover dette ingen merknader til opprettelse av naturreservatet.

Aust-Agder fylkeskommune vurderer høringen av verneplanen ut ifra hensynet til regionale friluftsinnteresser. Fylkeskommunen er positiv til vernet og har ingen merknader.

Spesielt for Lemfjellheia kommenterer Landbruksdirektoratet at dersom gården «Skripeland» skal med i vernet som i NIBIOs kartløsning Kilden står registret som innmarksbeite, bør det fremkomme av verneplanen hva verneverdiene er i området. Videre understreker Landbruksdirektoratet viktigheten at tett dialog med grunneier under verneprosessen.

Fylkesmannen beklager at det ikke har fremgått godt nok i verneplanen hvilke landbruksinteresser som eventuelt blir påvirket av vernet. I verneforskriften for Lemfjellheia er det åpnet for beiting, gjerdning, utsetting av saltstein, motorferdsel osv. etter dialog med grunneiere. Det er avklart med grunneier at gården «Skripeland» med noe innmarksbeite ikke skal være med i vernet, og vernegrensen er endret på kartet. Etter avtale med grunneier er det i verneforskriften § 4 h, a og b, åpnet for ryddig og vedlikehold av kulturlandskapet ved Skripeland gård og ryddig av gammel tilgrodd kulturmark m.m. Fylkesmannen anbefaler vern av Lemfjellheia naturreservat med ovennevnte endringer.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Lemfjellheia som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Lemfjellheia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

29. Utvidelse av Kile naturreservat, Vennesla kommune, Vest-Agder fylke

Nytt verneareal: 84 daa, hvorav 84 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 264 daa.

Planstatus: I kommuneplanen er området avsatt til LNF-område.

Inngrepsstatus: Det er ingen kjente tekniske inngrep i området.

Forsvarsbygg, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Statens Vegvesen Region Sør, Jernbaneverket, Kartverket, Direktoratet for mineralforvaltning og Vest-Agder fylkeskommune har ingen merknader til verneforslaget.

Fylkesmannen viser til forslag til verneforskrift § 7 f) åpner for at det etter søknad kan startes opp med beiting i naturreservatet og gjennom § 4 f) er det åpnet for utsetting av saltstein. Siden det ikke pågår beite i området ved vernetidspunkt mener Fylkesmannen at det er naturlig å vurdere oppsetting av gjerde sammen med søknad om beite når dette eventuelt blir startet opp. Det tas videre inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse knyttet til nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein da dette vurderes til ikke å påvirke verneverdiene nevneverdig.

Fylkesmannen tilrår at området Kile naturreservat utvides med ovennevnte endringer.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Kile naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av vern av Kile naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift av 17. desember 2015 nr. 1545 om vern av Kile naturreservat, Venesla kommune, Vest-Agder.

30. Kyrkjevatna naturreservat, Flekkefjord og Kvinesdal kommuner, Vest-Agder fylke

Totalareal: 3.668 daa, hvorav 2.312 daa produktiv skog.

Planstatus: I kommuneplanen er området avsatt til LNF-område.

Inngrepsstatus: På gnr/bnr. 200/18 er det en liten hytte og frem til denne en traktorveg/sti. Tre traktorveger går inn i området. I sørenden av Store Kyrkjevatn er det en stem/demning.

Kartverket, Jernbaneverket, Statens Vegvesen Region Sør og Vest-Agder fylkeskommune og Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene har ingen merknader.

Kvinesdal kommune er positive til forslaget, og mener det gir en god balanse mellom å ta vare på verneverdiene og grunneiernes interesser.

To privatpersoner bemerker at traktorveg på eiendommen 170/2 i Kvinesdal ikke er tegnet inn på kartet. Det opplyses at denne vegen ble bygd i 1985 og er nødvendig for å kunne skjøtte skogeiendom på 170/5. Det blir også stilt spørsmål om hvilken betydning vernet får for muligheten til å gjerde inn egen eiendom.

På grunneiermøte kom det innspill om å justere vernegrensen på tre områder for å holde mest mulig av traktorveger utenfor verneområdet. I tillegg kom det innspill om å kunne tillate begrenset ridning med hest og bålbrenning innenfor verneområdet. Det kom også spørsmål knyttet til beiting, gjerding i forbindelse med beiting samt utsetting av saltstein.

Fylkesmannen viser til at innspill fra grunneiermøte er tatt til følge. Fylkesmannen finner det også mest hensiktsmessig å ta de eksisterende traktorvegene ut av verneområdet. Verneforskriften § 4 f) åpner for brenning av bål med tørrkvist eller medbrakt ved også innenfor verneområdet. Forbudet mot ridning med hest er endret til kun å gjelde organisert ridning. Forslag til verneforskrift § 4 g) åpner for at det etter søknad kan startes opp med beiting med sau i naturreservatet og gjennom § 4 h) er det åpnet for utsetting av saltstein. Det åpnes også opp for vedlikehold av eksisterende gjerder gjennom § 4 e). Oppsetting av nye gjerder finner fylkesmannen det er naturlig å ta gjennom søknad, jf. § 7 f). Det tas videre inn bestemmelse i § 7 om nødvendig motorferdsel i forbindelse med gjerding og utsetting av saltstein. Vedlikehold av eksisterende stem/demning omfattes av unntak i § 4 d). Fylkesmannen anbefaler vern Kyrkjevatna naturreservat med ovennevnte endringer.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Kyrkjevatna som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av vern av Kyrkjevatna naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

31. Nautarheia naturreservat, Marnardal kommune, Vest-Agder fylke

Totalareal: 1.067 daa, hvorav 938 daa produktiv skog.

Planstatus: Området er avsatt LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Området er fritt for tyngre tekniske inngrep.

En grunneier ber på vegne av de fem grunneierne om at vernekartet justeres ved at flere kulturminner samt lokale stedsnavn legges inn i vernekartet. Det er også ønskelig at informasjon om naturreservatets verdier om både natur og kulturminner gjøres tilgjengelig for allmennheten både digitalt og via informasjonstavler.

Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene: I Sentralt stedsnavnregister er det to godkjente skrivemåter for naturnavnet; *Nautarheii* (anbefalt) og *Nautårhei*.

Stedsnavntjenesten har derfor bedt Statens Kartverk om å reise formell navnesak og ber om at Fylkesmannen må vente med vern til det er fattet vedtak i navnesaken.

Statens Vegvesen Region Sør, Jernbanelivet og Kartverket har ingen merknader til opprettelse av verneområdet.

Vest-Agder fylkeskommune: Nedre deler av Kosåna er lakseførende. Området er på bakgrunn av salg av fiskekort på denne strekningen av regional betydning for friluftsliv. Nedre del av Kosåna inngår også i temakart over Regionalt viktige og svært viktige friluftsområder i Vest-Agder. Det bør ikke legges opp til vern som skaper uheldige begrensninger for nærings- og friluftsinnteressene knyttet til laksefiske. Langs de regionale lakseelvene bør det være åpning for enkel tilrettelegging, for eksempel med trapper i bratt terreng, klopper, le-skur/gapahuk samt mulig å sanke ved til bål. Fylkeskommunen ber på bakgrunn av dette om vernegrensen trekkes noe bort fra elvebredden.

Fylkesmannen understreker at et vernekart har som hovedformål kun å vise selve avgrensningen av verneområdet og at det er dette kartet som så danner grunnlaget for merking av vernegrensen etter vernevedtak. Fylkesmannen ønsker derfor ikke å legge inn kulturminner i vernekartet. Vi har etter dialog med grunneierrepresentanten om dette temaet blitt enige om at verdifulle kulturminner i området, istedet skal presenteres i oversiktskart på informasjonstavlene som settes opp ved innfallsporter og i naturreservatet etter at selve verneprosessen er ferdig. Informasjon om verneprosessen samt natur- og verneverdier vil bli tilgjengelig på Fylkesmannens nettsider og i Miljødirektoratets naturbase. Navnesaken vil trolig ikke være ferdig behandlet før vernevedtaket foreligger. Fylkesmannen avklarte derfor med Stedsnavntjenesten og Statens Kartverk at tilrådingen likevel kunne sendes over til Miljødirektoratet innen fristen 1. august, under forutsetning av at navnet på reservatet endres i samsvar med resultatet i navnesaken når dette foreligger. Vi tar derfor forbehold om at navnet på det foreslåtte verneområdet vil kunne bli endret enten før eller etter vernevedtak. Inntil videre benytter Fylkesmannen *Nautarheia* som navn på det foreslåtte naturreservatet. Tradisjonelle friluftaktiviteter som fiske og jakt kan foregå som tidligere også innenfor verneområdet. Videre åpner verneforskriften for at det etter søknad kan gis tillatelse til tilretteleggingstiltak i forbindelse med friluftsliv dersom disse ikke er i strid med verneformålet, jf. § 7 d). Hensynet til laksefisket som friluftslivsaktivitet er dermed tilstrekkelig. Verneforskriften åpner for brenning av bål med tørrkvist eller medbrakt ved

også innenfor verneområdet. Forslag til verneforskrift § 7 f) åpner for at det etter søknad kan startes opp med beiting i naturreservatet og gjennom § 4 f) er det åpnet for utsetting av saltstein. Siden det ikke pågår beite i området ved vernetidspunkt mener Fylkesmannen at det er naturlig å vurdere oppsetting av gjerde sammen med søknad om beite når dette eventuelt blir startet opp. Det tas videre inn en bestemmelse om i § 7 om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein.

Fylkesmannen anbefaler vern av Nautarheia naturreservat med ovennevnte endringer.

Miljødirektoratet tilrår at området benevnes Nautarheia fram til navnesak er avklart. Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Nautarheia som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Nautarheia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

32. Utvidelse av Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder fylke

Nytt verneareal: 197 daa, hvorav 165 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 1.852 daa.

Planstatus: Den foreslåtte utvidelsen er avsatt til LNF-område.

Inngrepsstatus: Det går en 250 kV kraftlinje eid av Statnett SF gjennom området.

Utvidelsesarealet er ellers uten kjente tyngre tekniske inngrep.

Forsvarsbygg ber om unntaket for landing og start med Forsvarets luftfartøy. Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Statens Vegvesen Region Sør, Jernbaneverket, Direktoratet for mineralforvaltning og Kartverket har ingen merknader. Vest-Agder fylkeskommune bemerker at både eksisterende naturreservat og den foreslåtte utvidelsen er et regionalt friluftslivsområde minner om at Kristiansand kommune har søkt om at deler av et mindre område ved Nygård, som inngår i den foreslåtte utvidelsen, skal sikres som statlig sikret friluftslivsområde. Her er det planlagt oppført en gapahukleir som skal benyttes i pedagogisk sammenheng av skoleklasser, men det bes også om at det legges til grunn at andre vil benytte leiren. Fylkesmannen bes om å vurdere om det er hensiktsmessig at arealene ved og rundt gapahukleiren skal inngå i verneområdet.

Fylkesmannen viser til at bestemmelse om start og landing med Forsvarets luftfartøy lå ikke inne i den gamle verneforskriften fra 2011, men kan ikke se at dette vil gå på bekostning av verneverdiene. Unntaket er derfor innarbeidet i nytt forslag til verneforskrift, jf. § 6, bokstav e). Fylkesmannen mener videre at det ikke er noen motsetning i at området som Kristiansand kommune ønsker å sikre for friluftslivsformål inkluderes i utvidelsen av Nedre Timenes naturreservat. Forslag til verneforskrift åpner for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til tilretteleggingstiltak for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom dette ikke strider mot verneformålet, jf. § 7 d). Fylkesmannen mener oppføring av en permanent gapahuk med tilhørende bål plass på Nygård, innenfor det området som nå tilbys, er en fornuftig løsning. Dette området er godt egnet som samlingsplass ved ulike arrangementer som innebærer formidling av verneverdiene i naturreservatet. Etter vår vurdering kan det derfor påregnes at en søknad om oppføring av gapahuk på Nygård imøtekommes. Når det gjelder bål plass tas det inn som et generelt unntak i verneforskriften at dette kan foregå på etablert bål plass på Nygård med medbrakt ved, jf. forslag til verneforskrift § 4 m). Vi har ikke funnet grunn til å endre verneforskriften til å tillate sykling utenfor eksisterende veier.

Gjeldende verneforskrift for Nedre Timenes naturreservat åpner kun for beiting i en nærmere avgrenset del av naturreservatet. Det er ønskelig å opprettholde beiting der dette pågår, og Fylkesmannen mener det av hensyn til verneverdiene også er kurant å ta inn et unntak i verneforskriften for utsetting av saltstein i den delen av naturreservatet der det er åpnet for dette. Det tas også inn en bestemmelse i § 7 om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein.

Fylkesmannen anbefaler at området vernes som utvidelse av eksisterende Nedre Timenes naturreservat med de endringer som fremgår av tilrådingen, men med verneforskrift som i høringsforslaget. I vernekartet er vernegrensa endret til å følge vannkant i stedet for eiendomsgrense mot Rossevann i øst. Dette har medført at totalt areal som foreslås vernet reduseres noe. Andelen landareal som vernes er derimot det samme som det går frem av verneplanen som var ute til høring.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Nedre Timenes naturreservat.

Klima- og miljødepartementet vurderer at behovet for statlig sikring av friluftslivarea bortfaller når området vernes slik som foreslått av Miljødirektoratet. Miljødirektoratet vil ha dialog med fylkeskommunen og Kristiansand kommune om dette. Departementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Nedre Timenes naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift av 16. desember 2011 nr. 1286 om vern av Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder.

33. Utvidelse av Hålandsdalen naturreservat, Suldal kommune, Rogaland fylke
Nytt verneareal: 1.360 daa, hvorav 1.072 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 7.078 daa.

Planstatus: Området er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Området bærer preg av langvarig kulturpåvirkning, både i form av tidligere hogst og beite. Det går en 22 kV kraftlinje i utkanten av det utvidede området mot øst.

Ellers er det en hytte på Hålandsstølen, samt en skogsvegtrase ved elveslette sør i verneområdet.

Statens vegvesen, Plan og forvaltningsseksjonen Haugesund, uttaler at saken ikke gjelder areal som grenser til riksvei eller fylkesvei. De kan ikke se at utvidelsen vil føre til endringer i trafikkforholdene på nærliggende veinett, og har derfor ingen merknader til saken. Landbruksdirektoratet har merknader om bestemmelser om utsetting av saltstein, oppsetting og vedlikehold av nødvendige gjerder og motorisert ferdsel tilknyttet dette

Fylkesmannen har tatt Landbruksdirektoratets merknader til etterretning og satt inn bestemmelser om nevnte tiltak i § 7. Fylkesmannen tilrår vern av Hålandsdalen naturreservat med ovennevnte endring.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Hålandsdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår vern av Nedre Timenes naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig

oppheves forskrift av 25. januar 2013 nr. 89 om vern av Hålandsdalen naturreservat, Suldal kommune, Rogaland.

Klima- og miljødepartementet tilrår:

Forskrifter om vern for 33 skogområder i fylkene Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal, Hedmark, Østfold, Vestfold, Telemark, Buskerud, Aust- og Vest-Agder og Rogaland fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 - 33).